גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

ענין המקדש הוא להיות מקור כח ישראל לקדש שם שמים בעולם.
אם ח"ו ישראל לא מקדשים את השם, אלא להפך, מחללים אותו,
אזי נחרב המקדש וישראל גולים מארצם.
תוספת חילול השם על חילול השם.
והנה, "מרובה מדה טובה" – ככל שהיהודים בארץ מקדשים
שם שמים, כך הם מעוררים את יהדות התפוצה לשוב ארצה,
לצאת מהגלות ולעלות לציון ברנה, ומכאן להאיר באור גדול החוצה
לכל עמי הארצות – "כי מציון [דוקא] תצא תורה
ודבר הוי' מירושלים [מקום המקדש]".

[מתוך השיעור "לי' לשמי"]

תצוה־פורים תשפ"ו

392 | שנה שמינית

תצוה־פורים ה'תשפ"ו

04 **הדור קבלוה**
נקודה מעובדת
על תורת משה ותורת מרדכי

05 **תוקף הכתב**
התוועדות ליל פורים תשפ"ו
סודות כתיבת המגילה

11 **יחוד "לי' לשמי"**
קידוש ה' מתוך המקדש
תכלית הכרתת זרעו של עמלק

15 **טוב משה**
ה'אני' וה'אין' של משה רבינו
שלש מדרגות בגילוי משה רבינו

19 **החזרת ניצוצות משה**
מאור עינים תצוה
דבקות בה' בתוך שׂרש הנשמה בתורה

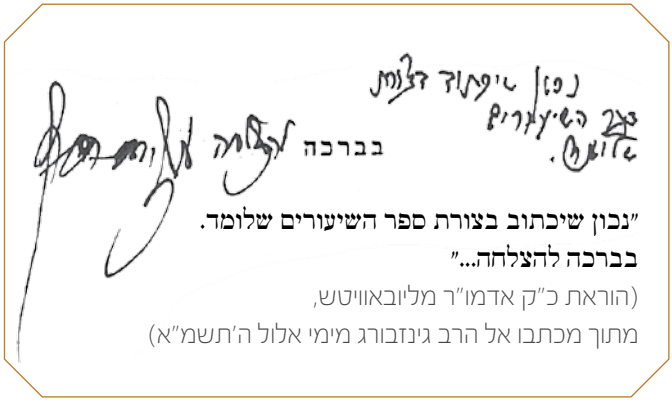
26 **הסיפור החסידי**
אשר הניא עצת גוים
סיפור לפורים

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
תוצרת גרמניה ומה העיקר –
אכילה או שתיה?

29 בַּאֲדוֹר נִלְבָּדִים
לְמָה אַתָּה מִתְחַפֵּשׂ?
רָזִי יְגַלֶּה לָנוּ אֶת סוֹד הַתַּחְפֹּשֶׂת –
מִי מְחַפֵּשׂ וְאֶת מִי מְחַפְּשִׂים?

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה בת אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. **בברכה להצלחה...**"
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום ופורים שמח, לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

ארבעה שיעורים בגליון השבוע: התוועדות **ליל פורים** אשתקד, שיעור על **קידוש ה' מתוך המקדש**, רשימה פלאית על שלש מדרגות ב**גילוי של משה רבינו** ו**מאור עינים** לפרשת תצוה.

השיעור הראשון – **תוקף הכתב** – הוא חלקה השני [שטרם פורסם] של התוועדות ליל פורים מהשנה שעברה. בשיעור נפרש לפניכם מבנה יפה לשיטות **מהו "כל תקף" שכתבה אסתר**, עם פירוש חדש ל"עד דלא ידע", וגם ביאור על סוד "המלך" ועל **סוד הכתב במגלה**.

בשיעור השני – **יחוד "לי' לשמי"** – תמצאו התבוננות מיוחדת וגדושת 'עבודה' לכל **פרשיות המשכן** שאנחנו נמצאים בהן, לפי שיעור קצר שנמסר בשבת האחרונה לתלמידים מהישיבה לצעירים. השיעור מכוון לתכלית המקדש, **יחוד קוב"ה ושכינתיה** מתוך מגמת קידוש שם שמים בעולם כולו, ויש בו גם נגיעה בעניינה של שבת זכור – **מחיית עמלק**.

השיעור השלישי – **טוב משה** – 'צמח' מתוך המאור עינים (שבא מיד אחריו), והוא מעמיק ב**יסודות ה'אין' וה'אני'** בדמותו של משה ובחזרה שלו בכל דור, דרך דורו של מרדכי ו**עד דורו של משיח**. שיעור מיוחד שטווה מהלך כללי – המתקשר במיוחד ל־ז' אדר שהיה השבוע, לפרשת תצוה ולפורים הבעל"ט – ומלווה גם ב'פס־קול' של רמזים מופלאים בהערות השוליים. עוד לא קבלתם מספיק חשק? קראו גם את **הנקודה המעובדת** (שחזרה אחרי הפסקה קצרה – וישר כח למעוררים המעודדים!).

את החלק השיעורים נחתום עם **מאור עינים** על הפרשה – **החזרת ניצוצות משה** – ובו מבואר כיצד גם בזמנים של קטנות, כשהדעת מסתלקת, **אפשר למצוא את שרש הנשמה באַין דרך לימוד התורה** וכך להדבק בה' המלובש בתורתו. השיעור הוא דוגמה יפה לעומק שמעניק **ניתוח פנימי בסגנון קבלי־חסידי־חב"ד** לחסידות הכללית (שמצדה, מוסיפה רעננות נלבבת ללימוד החב"ד הרגיל).

אוירת שבת זכור ופורים נכנסה השבוע גם לכל המדורים – הסיפור החסידי, מענות ותשובות ורזי – וכמובן, "**המעשה הוא העיקר**": מחכים לראות את כולכם ב**התוועדות פורים השנתית** ביום שני, אור לי"ד אדר, בכפר חב"ד. **פרטים מלאים בגב החוברת**.

שבת שלום ומבורך ופורים שמח,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת כי־תשא הבעל"ט:

נ"ך יומי – חבקוק פרקים א־ג, **צפניה** פרק א־ג, **חגי** פרק א; **משנה – זבחים** פרק ג.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בעמ' 15 <<

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

"הדור קבלוה"

משה רבינו נולד ב־ז' אדר, הסתלק ב־ז' אדר ומיד נולד מחדש, שהרי "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא". משה מופיע באופן מובהק במגלה — "מרדכי בדורו כמשה בדורו". "תורה צוה לנו משה" בדורו שלו ו"הדור קבלוה בימי אחשורוש" בדורו של מרדכי. בהתחלה היה ממד של כפיה חיצונית, "כפה עליהם הר כגיגית", ובימי מרדכי היה רצון פנימי מלא, "מאהבת הנס שנעשה להם". ההבדל הזה נובע מהשינוי בדמותו של משה בשני הדורות ומתבטא גם בממדי התורה שקבלנו בכל אחד מהם:

משה רבינו מופיע בתחלה ללא שם, בחווית הלידה של אמו — "ותרא אתו כי טוב הוא", טוב שהיה צריך להחביא ולהצניע — "ותצפנהו". רק בהמשך, כאשר בת פרעה מושה אותו מן היאור — מהים (עלמא דאתכסיא) אל היבשה (עלמא דאתגליא) — היא נותנת לו את השם משה, עמו הוא גדל ומתפרסם כלפי חוץ, במצרים ובכל העולם. טוב הוא הקטנוּת של משה, ה'אין' שלו, שהוא גם מהותו העצמית והפנימית. משה הוא הגדלוּת שלו, ה'אני' וה'יש' שלו, כשהוא בא לידי ביטוי מלא כלפי חוץ. על משה רבינו נאמר "לא כן עבדי משה" — הוא בתחלה "לא", 'אין', ואחר כך "כן", 'אני' ו'יש' (ורמז: **טוב־משה** בהכאה פרטית — **ט** פעמים **מ**, **ו** פעמים **ש**, **ב** פעמים **ה** — עולה **לא** פעמים **כן**!).

בכל פעם שמשה מסתלק ונולד מחדש הוא חוזר אל ה'אין' (כמאמרו "ואם אין מחני נא וגו'"), **השם** שלו, **משה**, מתאיין (בסוד "וימת שם משה"), ומתגלה שוב הטוב הראשוני־הילדותי שלו. בלשון הקבלה, משה חוזר מהגדלוּת שלו לקטנוּת שניה, שתכליתה לידה מחדש וגדלוּת שלמה יותר. דורו של מרדכי הוא דוגמה לשלב של קטנות שניה, הופעה של "מרדכי בדורו כמשה בדורו" בתוך דור של גלות, שכחה והסתר פנים. אכן, דווקא אז מתגלה ממד הטוב של משה. בדורו של משה, בו יש התגלות חיצונית מלאה שלו, אנחנו מקבלים, בעיקר את "גופא דאורייתא", הממד החיצוני והגלוי של התורה, בממד התגלות בקולות וברקים. לעומת זאת, בדורו של מרדכי, בו הוא מוצנע ונעלם, אנחנו מקבלים בעיקר את "נשמתא דאורייתא", הממד הפנימי של התורה, הטוב הנסתר שלה, מתוך אהבת הנס הנסתר של ההשגחה הפרטית. אכן, דווקא כשהחיצוניות שלמה, בדורו של משה, יש בקבלת התורה גם ממד של אילוץ חיצוני, ואילו בדורו של מרדכי, כשנותרת רק הפנימיות, גם התורה מתקבלת מתוך רצון פנימי גמור.

התכלית היא חיבור שני הממדים — שהטוב הפנימי יפרוץ החוצה באופן בלתי מוגבל, שהנשמה תתגלה, כמו בדורו של מרדכי, בדור של גאולה אמתית, כמו בדורו של משה (ולא נשאר עבדי־אחשורוש). כך יהיה כאשר יחזור משה, הגואל הראשון, כמשיח, הגואל האחרון, והטוב שלו יהפוך ל"טוב מאד" — "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"!

שיעור

התוועדות ליל פורים תשפ"ה

תוקף הכתב

קיצור מהלך השיעור

אחד מפסוקי השיא של המגלה הוא "ותכתֹב אסתר... את **כל תֹקף**" – אסתר דרשה בתוקף **"כתבוני לדורות"** וכתבה בעצמה את **תוקף הנס**. בהתוועדות ליל פורים אשתקד נתבארו סודות התוקף הבאים לידי ביטוי מיוחד **בכתיבה דווקא**. **פרק א** מקביל את חמש הדעות בחז"ל מהו "כל תֹקף" **לספירות התחתונות** ומחדש ביאור ב"**עד דלא ידע** בין ארור המן וברוך מרדכי". **פרק ב** מתמקד בשני שרשים עיקריים במגלה – **מלך** ו־**כתב** – ומחדד את המעלה והתוקף שיש **בכתיבת המגלה** דווקא.

א. "כל תקף"

חמש דרגות תוקף

כתוב "ותכתב אסתר... את כל תֹקף"[א]. רש"י על הפסוק, בשם חז"ל[ב], מסביר שכתוב "כל תֹקף" (ולא רק "תקף") כי יש כאן באמת חמש דרגות של תוקף (לפי סדר המגלה) – תוקפו של נס (העיקרי והראשון), התוקף של "בלילה ההוא נדדה שנת המלך"[ג]; תוקפו של אחשורוש, מלך תקיף; תוקפו של המן; תוקפו של מרדכי; תוקפה של אסתר. כלומר, הכל מתחיל מ"תוקפו של נס" ומגיע ל"תוקפה של אסתר"[ד] – גם

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. ליל פורים (ח"ב) תשפ"ה – כפ"ח.

א אסתר ט, כט. ב"**כל תקף**" **ה** אותיות, כנגד **ה** בחינות תֹקף המבוארות בפנים, והוא עולה 630 (י"פ **סג**) **יהודי** במשולש (רמז למרדכי היהודי, אך שהעיקר הוא תקף אסתר), כאשר ממוצע כל אות הוא 126, סוד אחורי שם א־דני (**א אד אדנ אדני**) שעם הכולל עולה 127 – שנות שרה (לקו"ת להאריז"ל חיי שרה; כתם אופיר על אסתר א, א ד"ה "וסוד שבע ועשרים ומאה") וממילא גם המדינות עליהן מלכה אסתר (וראה בראשית רבה נח, ג).

ב מגילה יט, א.

ג אסתר ו, א.

ד במלה **נס** העיקר הוא האות **ס** (האות **נ** היא מאותיות **האמנתיו**, הנופלות בשרש, וממילא סוד **נס** הוא "**ס**ומך הוי' לכל ה**נ**ופלים" – סוד **נ** הנסמכים לשם הוי' בתורה, פנימיות **נ** שערי בינה, כנודע), גילוי אור אין סוף הסובב כל עלמין (וה־**נ** של **נס** היא על דרך לשון נפעל – בנס גלוי אנו נפעלים מגילוי הסובב ובנס של השגחה פרטית אנו נפעלים מתחושת סבת כל הסבות), והיא־הוא סוד ה־**ס** של "הד**ס**ה היא א**ס**תר" (אסתר ב, ז; באות ה־3 וה־9, 3 ברבוע, בביטוי), השמות העיקריים במגלה בהם מופיעה האות **ס** (אסתר לשון נסתר, **תר** דאסתר רומז לתורה ואסתר הוא הנסתר של התורה, **אין סוף** שב**תורה**). והרמז: ארבע הרמות של **ס** (כנגד כחב"ד) – פשוט, מילוי, מילוי המילוי ומספר קדמי – עולות בדיוק **הדסה־אסתר**! בשמות הספירות מופיע ה־**ס**

הוד ונצח הם מי שמפסיד ומי שמנצח, אז די ברור שהתוקף של המן הוא התוקף של ההוד והתוקף של מרדכי הוא התוקף של הנצח שמנצח אותו

"נעוץ תחלתן בסופן ונעוץ סופן בתחלתן"[ה] בחמשת ה"תקפ", כל דרגות התוקף שהיא כתבה.

אם הגענו לזה נאמר ביה מילתא: איך לכוון את חמשת ה"תקפ", גם לפי הסדר שרש"י מביא? יש פה נס (עצם הנס), אחשורוש, המן, מרדכי, אסתר. נעשה הקבלה שמתוכה גם 'נרוויח' משהו:

נס ואסתר – יסוד ומלכות

"תוקפו של נס" הוא גם מלשון נסיון[ו] – נס הוא להרים נס, וכתוב שנס[ז] הוא בעצם ספירת היסוד, כמו "וינס"[ח] ביוסף. עצם הנס הוא היסוד (עד יסוד דא"ק, שהוא הדר[ט], המלך השמיני, ועד יסוד דאין סוף) – זהו תוקפו של נס.

אחשורוש הוא המלך – ספירת המלכות, "הוא אחשורוש המלך"[י], עיקר הענין שלו הוא למלוך. אם כן, התוקף של הנס, ומיד אחר כך התוקף של אחשורוש, הם יחוד יסוד ומלכות.

המן ומרדכי – הוד ויסוד

אחר כך יש את המן ומרדכי, שמוזכרים לפי סדר ההופעות שלהם בתוך המגלה (כמו כל הסיפור כאן)[יא]. המן הוא ודאי כנגד ספירת ההוד, עליה כתוב "הודי נהפך עלי למשחית"[יב], "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"[יג], עד שתלו את המן הרשע על עץ גבוה חמשים אמה אשר הכין למרדכי היהודי[יד]. מרדכי הוא המנצח והמן הוא המפסיד. הוד ונצח הם מי שמפסיד ומי שמנצח, אז די ברור שהתוקף של המן הוא התוקף של ההוד והתוקף של מרדכי הוא התוקף של הנצח שמנצח אותו.

בכלל, ידוע שבכתבי האריז"ל[טו] יש שתי דעות לגבי חנוכה ופורים, שני החגים דרבנן. הדעה הרווחת היא שחנוכה הוא נצח ופורים הוא הוד, אבל יש גם הרבה נצח בפורים וגם הרבה הוד בחנוכה. ההוד הכי מובהק בשנה – "להודות ולהלל" – הוא ההודיה של חנוכה. יש, אם כן, הרבה התכללות בין חנוכה לפורים (בין יהודי למרדכי היהודי, וד"ל). בכל אופן, אנחנו היום בפורים. מהו פורים? צריך לומר שפורים הוא ההתכללות של ההוד בתוך הנצח. מרדכי מנצח את המן, אבל בסוף ידוע שיש ניצוץ קדוש גם בהמן הרשע, גם בעמלק – הוא חייב שיהיה בו ניצוץ קדוש, אחרת לא היה לו קיום[טז]. תכלית הנצחון שהניצוץ יתכלל בתוך הקדושה (בנצחון נכלל בקדושה ניצוץ מוצא־נושא חן). ראיה לכך היא דבר פלא שחז"ל מלמדים אותנו, ש"מבני

בחסד וביסוד, ובשתיהן יש **ד** אחריה, כאשר ביסוד ה־**ח** של **ח**סד נכפלת ל־**יו** וכך נמסרים **ה** החסדים ליסוד על מנת למסרם למלכות (**ד**), לאסתר. שלש ההופעות הראשונות של **ס** בתורה הן "הסֹבב" (בראשית ב, יא) "הסובב" (שם פסוק יג) "ויסגֹר" (שם פסוק כא) – מסובב לסובב ליצירת האשה (אסתר), וד"ל.

ה ספר יצירה פ"א מ"ד. ח"א של ההתוועדות – שפורסם בגליון ויקהל תשפ"ה – עסק בסוד "נעוץ סופן בתחלתן". האות **ס** עצמה (בצורתה) היא סוד "נעוץ **ס**ופן ב**ת**חלתן" (**סת** דא**סת**ר, וד"ל) והיא עומדת בנס בלוחות הברית (עוד למעלה מה־ם שעומדת בנס, בסוד תבונה ואמא עילאה, עולם הבא ולעתיד לבוא, נס ונסי נסים וד"ל) ש"הדור קבלוה בימי אחשורוש" (שבת פח, א).

ו דרך חיים (מהר"ל) על אבות פ"ה מ"ב (ומ"ד): "כי כל לשון נסיון מלשון נס" (וראה גם פרקי דרבי אליעזר פכ"ו).

ז מאורי אור ערך 'נס'. ובריבוי מקומות.

ח בראשית לט, יב.

ט תו"א הוספות לויחי קג, ב (וש"נ).

י אסתר א, א.

יא "תוקפו של מרדכי" במסכת מגילה היינו "איש יהודי" (אסתר ב, ה), שכופר בעבודה זרה בכח (מגילה יג, א), קודם ל"תוקפו של המן" ("אחר הדברים האלה וגו'"), אבל כאן הכוונה לגילוי התוקף (הוצאתו מהכח אל הפועל במסירות נפש), "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" (אסתר ג, ב), שרק אחרי הופעת המנגד המן (שתוקפו הוא שעשה עצמו עבודה זרה).

יב דניאל י, ח.

יג אסתר ט, א.

יד שם ז, י.

טו פע"ח שער מקרא קודש פ"ד.

טז שם שער פורים פ"ו.

בניו של המן למדו [ולימדו] תורה בבני ברק"[יז]. איך יתכן? יש דעה שלא מקבלים גרים מעמלק"[יח], אבל הרמב"ם פוסק שכן מקבלים[יט]. כך, גם המן מתכלל במרדכי, כמו שרואים ש"רבים מעמי הארץ מתיהדים"[כ] — יכול להיות גם מזרע עמלק, אבל כולם מתייהדים, כי "נפל פחד היהודים עליהם" ואחר כך נפל "פחד מרדכי" עליהם[כא]. פחד הוא לא סתם פחד, אלא גילוי אלקות, "פחד יצחק"[כב], כמו "מה נורא המקום הזה"[כג]. מהחויה, העדות, ה"נורא", של הנס הזה — רבים מעמי הארץ מתייהדים, מ"פחד היהודים" שהוא־הוא "פחד מרדכי" שהרי כל היהודים הם "עם מרדכי"[כד].

"עד דלא ידע" – לחבר רגל ימין ורגל שמאל

אם כן, מה אמרנו עכשיו. שהמן ומרדכי הם הוד ונצח, "תרין פלגי גופא"[כה]. אמרנו שאפשר להרוויח מהניתוח הזה משהו, והתכוונו שאפשר להרוויח פירוש חדש, קצת מחודש, ל"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"[כו]. הווארט המפורסם[כז] הוא ששניהם, "**ארור המן**" ו"**ברוך מרדכי**", שוים אותו דבר, **אמונה פשוטה**[כח]. אבל עכשיו אפשר להבין טפה יותר לעומק:

בעולם התהו הנצח וההוד הם ספירה אחת[כט]. בעולם התיקון הם שתי ספירות, הרגלים מתפצלות, אבל בעולם התהו יש רק רגל אחת, "רגליהם רגל ישרה"[ל]. בעולם התיקון יש שתי רגלים כדי להיות "מהלך", "ונתתי לך מהלכים בין העֹמדים האלה"[לא]. מה נשאר מהחיבור הראשוני? התכללות, שהיא התכונה העיקרית של עולם התיקון — אם יש נו"ה, שתי רגלים, יש גם נצח שבהוד והוד שבנצח. אבל בעולם התהו הספירות נצח והוד הן דבר אחד לגמרי, נקודה אחת. עולם התהו הוא עולם הנקודים, כל ספירה היא רק נקודה[לב] — לנקודה אין ממדים, אין התפשטות — ויש נקודה אחת בעולם התהו שנקראת נצח־הוד יחד. ממילא, אם מגיעים וחוזרים לאורות המרובים דתהו, הנוסחה המשיחית, כידוע, להמשיך את ה"אורות דתהו בכלים דתיקון"[לג], שם באמת מרדכי והמן הם אותו דבר, אותה נקודה. כמו שנאמר ש"סור מרע" ו"ועשה טוב"[לד] זה אותו דבר ממש, כמו שכתוב בתניא[לה] שהכל לעשות רצון המלך הקדוש, אין שום הבדל.

שם באמת מרדכי והמן הם אותו דבר, אותה נקודה. כמו שנאמר ש"סור מרע" ו"ועשה טוב" זה אותו דבר ממש, כמו שכתוב בתניא שהכל לעשות רצון המלך הקדוש, אין שום הבדל

לכן, יש מי שאומר[לו] שבעשרת הדברות על כל "הן" אמרו "הן" ועל כל "לאו" אמרו "לאו", אבל יש מאן דאמר, הרבה יותר גבוה, שגם על

יז גיטין נז, ב; סנהדרין צו, ב.
יח ראה מכילתא דרבי ישמעאל יז, טז; מכילתא דרשב"י יז, טז; פסיקתא דר"כ ג, טז; תנחומא תצא יא.
יט הלכות איסורי ביאה פי"ב הי"ז. וראה שם הלכות סנהדרין פי"ח ה"ו.
כ אסתר ח, יז.
כא על מדרגות הפחד הללו ראו שיעור ז' אד"ש תשס"ח – נדפס בגליון כי תשא תשפ"ה.
כב בראשית לא, מב.
כג שם כח, יז.
כד אסתר ג, ו.
כה זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ז פ"א.
כו מגילה ז, ב.
כז תניא רבתי סי' מא; אגודה מגילה ו; אבודרהם סדר הפורים. ובכ"מ.
כח **סוד ה' ליראיו** שער "שמחת פורים".
כט אוצ"ח שער הנקודים פ"ד; קול ברמה אות קלא. וראה קהלת יעקב ערך 'שמלה'.
ל יחזקאל א, ז.
לא זכריה ג, ז.
לב ראה עץ חיים שער ח. ובריבוי מקומות.
לג שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.
לד תהלים לד, טו.
לה פ"ל.
לו מכילתא על שמות כ, א. וראה לקו"ש ח"ו יתרו ב.

"הן" וגם על "לאו" ענו "הן"[לז] — אני עושה מה שאתה רוצה, כי זה הרצון שלך, והרצון הוא אחד. איפה מקור החיבור בין הנצח וההוד? בגלגלתא. כשאני עושה מחצית של **גלגלת**, חוצה את ה־**ת** ל־**ר** ו־**ר** — כמו "מחצית השקל" — אני מקבל **רגל־רגל**. מתוקף הרצון, שנקרא מקור הרצון של הגלגלתא, מתפצלות הרגלים, עם ההתכללות, אבל הן עדיין זוכרות את היותן אחד ממש, נקודה אחת לגמרי. וממילא גם על "ארור המן", שכמו "סור מרע", וגם על "ברוך מרדכי", שכמו "ועשה טוב" — על כל דבור ודבור, הן מצוות עשה והן מצוות לא תעשה, ענו "הן". זו דרגה של אורות דתהו. אם על "הן" ענו "הן" ועל "לאו" ענו "לאו" זה כבר עולם התיקון. אבל צריך להמשיך דווקא את האורות דתהו בכלים דתיקון.

מרדכי לא זכה בסוף לכתר מלכות אבל אסתר כן זכתה לכתר מלכות

תוקפה של אסתר – תפארת

מה נשאר לנו בחמשת התוקף? רק אחרון אחרון חביב, "תוקפה של אסתר". התחלנו מיסוד, חברנו אותו למלכות, ואחר כך "תרין פלגי גופא", ש"איהי [אחשורוש] בהוד [המן]" אבל "איהו [היסוד או התפארת] בנצח [מרדכי]"[לח]. שוב, אמרנו שהיסוד הוא עצם הנס, אבל נשאר לנו "תוקפה של אסתר". אסתר היא גם המלכה, אז היה ראוי לכאורה לשים אותה במלכות, אבל המלכות כבר תפוסה עם אחשורוש. אז איפה אסתר?

מרדכי לא זכה בסוף לכתר מלכות — אחשורוש אמר להמן לעשות "כל אשר דברת"[לט] חוץ מהכתר־מלכות שהזכרת[מ] — אבל אסתר כן זכתה לכתר מלכות. כתר־מלכות של אסתר המלכה נאצל מאחורי תפארת ז"א[מא]. על התפארת כתוב "כתפארת אדם לשבת בית"[מב], והפשט באותו פסוק שה"אדם" שם הוא האשה[מג], הבעלבוסטע, שהתפארת שלה לשבת בית, לשבת בבית המלכות, וממילא "תוקפה של אסתר" הוא התוקף של התפארת, השרש של כתר מלכות בתפארת של ז"א.

ככה נסביר את חמשת ה"תוקף" כנגד תנהי"ם, תפארת־נצח־הוד־יסוד־מלכות, חמש הספירות התחתונות, ששרשן בחמש הספירות העליונות מהן[מד]. זו יחידה חשובה ביותר, כי **תפארת־נצח־הוד־יסוד־מלכות** בגימטריא 1820, שהוא אולי המספר הכי חשוב בתורה, מספר הופעות שם הוי' ב"ה בכל התורה (**סוד** פעמים **הוי'**, "**סוד הוי'** ליראיו"[מה])!

היות שיש **ת** רבתי בתוך המלה "ותכתב... את כל תקף", אפשר לומר שה"ותכתב" היא עצמה ה־**ת** של "תקף". אם נחליף את ה־**ת** הרבתי במלה **תקף**, המלה הזו כבר תהיה שוה "**פורים פורים פורים**". לכן עכשיו ננגן "פורים פורים לנו".

ב. כתב המלך

ה"מלך" במגלת אסתר

יש שתי מלים במגלת אסתר בריכוז הכי גבוה מכל ספרי התנ"ך:

אחת מהן היא המלה "מלך", שעם כל הצורות שלה חוזרת 251 פעמים ב־167 הפסוקים

לז **הן־לאו** עולה "**הכל הבל**" (קהלת א, ב) ואילו **הן־הן** עולה **נס**.

לח ע"פ תקו"ד תקון יג (כח, ב־כט, א). וראה ע"ח שער הכללים פ"א; ע"ח של"ו פ"ח; שעה"כ שער חנוכה דרוש א; מבו"ש שער ג ח"א פ"ב.

לט אסתר ו, י.

מ ראה רש"י שם פסוק ט.

מא ראה ספר הליקוטים תצוה פכ"ח.

מב ישעיה מד, יג.

מג ראה תרגום יונתן עה"פ.

מד ראה אור החמה על זהר ח"ב רכט, א.

מה תהלים כה, יד.

של מגלת אסתר! זו מלה שממש אין כיוצא בה — רק לדמיין שבתוך 167 פסוקים יש 251 "מלך" זה הפלא ופלא.

אחד הפיוטים הידועים בסליחות של ערב ראש השנה הוא "המלך". פיוט ארוך בו כל משפט מפסוק שמובא מסיים במלה "מלך", עם ביטוי מתוך מגלת אסתר. תמיד אומרים[מו] שפורים קשור ליום הכפורים, אבל בעצם פורים עוד יותר קשור עם ראש השנה[מז]. גם יום כפור נקרא ראש השנה ביחזקאל[מח]. בר"ה יש מלכויות, זכרונות ושופרות[מט]. המלכויות הן כל "המלך" שיש. חז"ל אומרים[נ] שכל "מלך" במגלת אסתר הוא "מלכו של עולם". האריז"ל מביא[נא] מדרש שאפילו השם אחשורוש בעצמו הולך על הקב"ה, ודורשים שהוא "מלך שאחרית וראשית שלו". מה אומר "אחרית וראשית שלו"? "נעוץ סופן בתחלתן". לא "מגיד מראשית אחרית"[נב], שהוא "נעוץ תחלתן בסופן", אלא "אחרית וראשית שלו", "אחרית" לפני ה"ראשית", "נעוץ סופן בתחלתן", אור חוזר עד לקדמותו ממש, שבספירות הכוונה להגיע "עד דלא ידע".

> כשיש לי מכתב, במיוחד מכתב אהבה בין חתן וכלה וכיו"ב, שומרים על המכתב כבבת־העין לאורך ימים ושנים טובות

הכנסת התוקף בכתב

עוד מלה חשובה שנמצאת במגלה בריכוז הכי גבוה בכל התנ"ך היא שרש **כתב** (כמו תורה שבכתב לעומת תורה שבעל פה, "כתבוני לדורות"[נג]). שרש **כתב** מופיע 26 פעמים במגלה, כמנין שם **הוי'**, "הכל בכתב מיד הוי' עלי השכיל"[נד] — הכל כאן זה כתב הוי', **הוי' כתב**, כאשר אחת מהן, אולי הכי חשובה ביניהן, היא בפסוק שהזכרנו קודם, "ותכתֹּב".

קודם[נה] דברנו על תדיר ומקודש ואמרנו ש"תדיר קודם"[נו] כי הוא נצח, הוא כל הזמן. לעניננו, זהו גם ההבדל בין כתיבה לדבור, בין "ותדבר מרים"[נז] ל"ותכתב אסתר" שהזכרנו: כתב הוא דבר תדיר — "כתבוני לדורות". כשיש לי מכתב, במיוחד מכתב אהבה בין חתן וכלה וכיו"ב, שומרים על המכתב כבבת־העין לאורך ימים ושנים טובות. היום קוראים לזה 'מזכרת'. המזכרת הזו היא מימוש של האהבה באופן מוחשי, כמו שהתורה כולה היא "אנכי"[נח] — "אנא נפשי כתבית יהבית"[נט] — והעיקר שה"אנכי" של עשרת הדברות בא בכתב. בלוחות הברית אותיות הכתב הן אותיות החקיקה ובספר תורה אותיות הכתיבה. הכתיבה היא נצחית, לעולם ועד, מה שאין כן דבור — אני שומע את הדבור, אבל הקול לא מחזיק לעולם. בשמים הקול של ה' מחזיק לעולם[ס], אבל אצלנו למטה בארץ הקול הולך, כמו ברק שמבריק ומיד מסתלק, נעלם.

אמנם אפשר לומר שכאשר אני שומע ישירות את הקול והדבור יש בזה בחינה של מקודש, אבל התדיר הוא הכתיבה. כל הענין

מו תקו"ד כא (נז, ב); תו"א צד, ד; צה, ד; קכא, א. וראה קונטרס פורים תנש"א (מאמר ד' דפורים תשי"ג).
מז וראה גם לקוטי לוי יצחק מגלת אסתר עמ' עח.
מח יחזקאל מ, א.
מט ראש השנה לד, ב.
נ אסתר־רבה ג, י; מגילה טו, ב.
נא מאו"א מערכת אלף אות קפב (בשם המדרש).
נב ישעיה מו, י.
נג מגילה ז, א.
נד דברי הימים־א כח, יט.
נה בח"א של השיעור.
נו זבחים פ"א מ"י.
נז במדבר יב, א.
נח שמות כ, ב.
נט שבת קה, ב.
ס ראה תהלים קיט, פט (וביאורו בריש שער היחוד והאמונה בתניא).

אם אדם בא לקרוא את המגלה והיה בה שם הוי' הוא היה קורא כמו שכתוב ("כשם שאני נכתב"), לא כמו שהוא נקרא ("כשם שאני נקרא"), כי עיקר הדין, ההלכה, של המגלה, הוא הכתיבה

של פורים הוא שהוא תדיר, השגחה פרטית שהיא תדירה לגמרי, ולכן נדרשת הכתיבה. תמיד אנחנו מסבירים שמקודש הוא באמת מקודש ביחס לתדיר, אבל בכל אופן התדיר הוא תדיר וזו המעלה שלו. כעת אומרים יותר מזה, שהתדיר יותר מקודש מהמקודש. התדיר הוא הכתב, "ותכתב אסתר... את כל תקף", התוקף בא בכתב — לא צריך לדבר בתוקף, צריך לדבר בנחת ("דברי חכמים בנחת נשמעים"[סא]), אבל כשכותבים שם מכניסים את כל התוקף בתוך ה"ותכתב".

לפי זה אפשר לומר בדרך צחות: ידוע ששם הוי' לא מופיע בכל המגלה, ויש בכך כמה הסברים[סב]. ההסבר הכי פשוט, כמו שאמרנו קודם, הוא שהנס מכוסה, הוא מסתתר בתוך הטבע. הנס הוא שם הוי' — לכן לא רואים את שם הוי' כאן במגלה במפורש, רק בראשי תיבות, "**יבא** **ה**מלך **ו**המן **ה**יום"[סג] ר"ת **הוי'** (ובסופי תיבות, "**זה** איננו **שו**ה **לי**"[סד], ס"ת **הוי'** למפרע)[סה]. דווקא אצל המלך אחשורוש והמן מופיע שם הוי' ברמז. מי אומר זאת? אסתר, עם כל האור החוזר שלה.

לפי מה שאמרנו הרגע אפשר לומר עוד פירוש פנימי ומפתיע, שאם היה מופיע שם הוי' במגלת אסתר היינו צריכים לקרוא ככתבו, שם המפורש, במיוחד אחרי "עד דלא ידע". אם אדם בא לקרוא את המגלה והיה בה שם הוי' הוא היה קורא כמו שכתוב ("כשם שאני נכתב"), לא כמו שהוא נקרא ("כשם שאני נקרא"[סו]), כי עיקר הדין, ההלכה, של המגלה, הוא הכתיבה של המגלה. יש גם מצוה לקרוא את המגלה, כמובן, אבל עיקר הדין שלה הוא הכתב. שוב, "הכל בכתב מיד הוי' עלי השכיל".

סא קהלת ט, יז.

סב וראה בהקדמת הראב"ע לאסתר טעם ע"פ הפשט – שהמגילה נכתבה גם בספרי פרס, והיו מחליפים את השם בשם ע"ז חלילה.

סג אסתר ה, ד.

סד אסתר ה, יג.

סה פע"ח שער פורים פ"ו. ובכ"מ.

סו ראה פסחים נ, א.

רציתי שיהיה טוב.
חשבתי איך מקדמים את זה.
הכנתי תכנית.
ראיתי שכל זמן שאני במרכז הענין זה לא יוכל להתגשם.
סגרתי את העינים והסתלקתי.
שוב פתחתי את העינים והנה אני רואה שזה מתחיל להתממש.

שיעור

קידוש ה' מתוך המקדש

יחוד "לי' לשמי"

קיצור מהלך השיעור

בשבת פרשת תרומה, כעלות המנחה, נמסר שיעור קצר לבחורים מישיבת ירושלים לצעירים (ועל פיו נרשמה רשימה זו במוצאי שבת). השיעור נגע בעבודת **"לי' לשמי"** – יחוד קוב"ה ושכינתיה, ה' וכנסת ישראל, ב**בית המקדש**. **עמלק נלחם כנגד יחוד קוב"ה ושכינתיה** בתחתונים והכרתתו היא כדי **לאפשר את היחוד** הזה. תכלית כל **עבודת ה'**, ששיאה במקדש, היא **קידוש שם שמים בעולם** כולו – לכך על יהודי להתמסר, עד כדי **מסירות נפש** (ובכל מאדו עליו לברוח מחילול השם). **מכח המקדש** זוכה כל אחד ל**חלקו בתורה**, אותו עליו **להאיר** לכל באי עולם. שיעור קצר ויסודי הנוגע לכל **פרשיות המשכן** הנקראות בשבתות אלו וגם לעבודה המיוחדת של שבת **זכור**.

"לי' לשמי" – יחוד קוב"ה ושכינתיה

"ויקחו לי תרומה'. לי — לשמי"[א].

"ועשו לי מקדש'. ועשו לשמי בית קדושה"[ב].

וצריך להבין, מה מוסיף "לשמי" ל"לי"? הרי "לי" היינו לעצמותי (ואמרו חז"ל "כל מקום שנאמר 'לי' אינו זז לעולם לא בעולם הזה ולא לעולם הבא"[ג], היינו ש"לי" הוא נצחי, בסוד "כל קדמון נצחי"[ד], בחינת "אני הוי' לא שניתי"[ה], "כי לא אדם הוא להנחם"[ו], דקאי על עצמותו יתברך ממש) ואילו "לשמי" הוא (רק) לשם שלי!

אכן, מבואר בחסידות[ז] ש"שמי" קאי על שכינת עזו יתברך, שהיא סוד כנסת ישראל, מקור נשמות עם ישראל. ופירוש "לי' לשמי" הוא שעלינו להעלות את "שמי" — את עם ישראל — להתיחד עם "לי", עם קודשא בריך

רשימת הרב לפי שיעור שבת תרומה ד' אדר. אור ל"ה' אדר תשפ"ו.

א שמות כה, ב ופירש"י.

ב שם פסוק ח ופירש"י.

ג ויקרא רבה ב, ב.

ד הקדמת יונת אלם; פלח הרמון (רמ"ע) ש"ד פ"ג.

ה מלאכי ג, ו.

ו שמואל־א טו, כט.

ז ראה תורת שמואל דרושי חתונה ד"ה "ונערים ממשתה נגינתם" ס"ב.

הוא. והוא על דרך "בכל דרכיך **דעהו**"[ח] — **דע**, קשר־יחד[ט], את ה־**ה** תתאה של שם הוי' ב"ה, השכינה הקדושה, עם ה־**ו** של שם הוי' ב"ה, קודשא בריך הוא[י].

והיינו יחוד אור אין סוף הממלא כל עלמין, סוד "פרו ורבו ומלאו את הארץ גו'"[יא], כנסת ישראל (אור השכינה הקדושה), עם אור אין סוף הסובב על עלמין, אור ה' הקדוש ונבדל, עליו נאמר "לית אתר פנוי מיניה"[יב].

יחוד **ו־ה**, "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה... בשם כל ישראל" — ובדרך של מלמטה למעלה, **דע־הו**, כנ"ל — הוא ענין מחית עמלק, עם־מלק[יג], שרצונו להפריד **י־ה** מ־**וה**, ועליו נאמר "כי יד על כס יה גו'"[יד], "אין השם שלם כו' עד שימחה זרעו של עמלק"[טו] (שעל כן קיום "ועשו לי מקדש" בא דווקא אחרי מחית זרעו של עמלק[טז]).

> על כל יהודי לדעת שתכלית המכוון של כל עבודת ה' שלנו היא לקדש שם שמים – עבודה "לשמי"

והנה, יחוד **ו־ה** של שם הוי' ב"ה כמשתקף ביחוד־זיווג שרשי נשמות ישראל הוא יחוד יעקב (**ו**) ורחל (**ה**), כרמוז בכך ש"'**לי' לשמי**" עולה **יעקב־רחל**, כאשר הערך הממוצע של כל אות ב"'**לי' לשמי**" הוא 70, כללות "כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש"[יז] (כאשר רחל היא כללות ארבע נשותיו, כנודע[יח]) — "**סוד** הוי' ליראיו"[יט], וד"ל.

תכלית העבודה – פרסום שם ה'

ובעבודת השי"ת: "'לי לשמי'" בא ללמדנו שקיום רצון השי"ת באומרו "ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש" — להיות "ושכנתי [שכינת עזו, חביון עז עצמותו ממש] בתוכם [שכינה בתחתונים[כ], כנסת ישראל למטה בארץ, נשמות בגופים]", דהיינו יחוד קוב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל, כנ"ל — צריך להיות "לשמי", כלומר לשם פרסום שמי בעולם.

על כל יהודי להדמות לאברהם אבינו, היהודי הראשון, ה"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" הראשון, ה"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו" הראשון.

אברהם נקרא "נדיב"[כא], וממנו בא "כל איש אשר ידבנו לבו", "**ידבנו**" עולה **חסד**; "**כל איש אשר ידבנו לבו**" עולה חסד במילוי, **חית סמך דלת**, העולה גם נדיב במילוי, **נון דלת יוד בית** — הכל בבחינת "חסד לאברהם"[כב]. כל עבודת אברהם היתה לפרסם את שם ה' בעולם — "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"[כג] (גם ובעיקר על ידי החסד שלו, כידוע[כד]).

קידוש ה' במקדש

על כל יהודי לדעת ("ראשית דעת"[כה]) שתכלית המכוון של כל עבודת ה' שלנו (בלימוד התורה, קיום המצות ו"עבודה שבלב זו תפלה"[כו]) היא לקדש שם שמים — עבודה "לשמי".

וכידוע[כז], המצוה היחידה שתשאר לעתיד לבוא, שתתקיים בדרך ממילא גם כאשר "מצות בטלות לעתיד לבא"[כח], היא מצות "ונקדשתי

ח משלי ג, ו.
ט ראה תניא ספ"ג.
י ראה מגלה עמוקות אופן קה; רמח"ל משלי שם.
יא בראשית א, כח.
יב תקו"ז תקון נז (צא, ב).
יג תו"א פה, ב. ובכ"מ.
יד שמות יז, טז.
טו ראה תנחומא תצא ט. ובכ"מ.
טז סנהדרין כ, ב.
יז שמות א, ה.
יח ראה קהלת יעקב ערך 'ברזל'.
יט תהלים כה, יד.

כ ראה תנחומא נשא טז.
כא סוכה מט, ב; חגיגה ג, א.
כב מיכה ז, כ.
כג בראשית כא, לג. וראה סוטה י, א.
כד בראשית רבה מט, ד.
כה משלי א, ז.
כו תענית ב, א.
כז ראה מלכות ישראל ח"ג מאמר "מצוות מסירות הנפש" פ"א.
כח נדה סא, ב.

בתוך בני ישראל"[כט], שהיא המצוה היחידה שנאמרה בלשון נפעל, כלומר קיום בדרך ממילא[ל], מתוך עצם 'הטבע היהודי'[לא], עצם נקודת היהדות, הירושה לנו מאברהם אבינו.

ובפרט, הוא פנימיות המכוון של מצות "ועשו לי מקדש [ושכנתי בתוכם]" וההכנה אליה — "ויקחו לי תרומה": "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית הוי' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים. והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר הוי' אל בית אלהי יעקב וי֙רֵנו מדרכיו ונלכה באֹרחֹתיו כי מציון תצא תורה ודבר הוי' מירושלם"[לב]. היינו תכלית קידוש ה' של עם ישראל הבונים בית מקדש לה' לשמו יתברך, שיהיה "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"[לג].

תכלית קידוש ה' של עם ישראל הבונים בית מקדש לה' לשמו יתברך, שיהיה "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"

קידוש ה' לעומת חילול השם

והנה, ההפך מקידוש ה' הוא חילול השם ר"ל — "ולא תחללו את שם קדשי", שהוא ההפך מ"'לי' לשמי". חילול השם הוא העברה החמורה ביותר בתורה, כידוע בענין שלשה־ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש: "... אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת"[לד]. "טוב מאד"[לה] — "טוב מות"[לו]. יש מי שמת על קידוש ה' ויש מי שמת על חילול השם (היינו לכפר עליו). אשרי המת על קידוש ה', שהיא מיתה שכולה חיים נצחיים ("טוב מאד" כפשוטו, מאד ללא גבול).

המת על קידוש ה' אין הכוונה שמסתלק מן העולם הזה, אלא שבכל רגע של חייו בעלמא דין הוא 'מת' (כמו שאומרים היום, 'אני מת עליך') וגם קם לתחיה. והוא כמו משה רבינו, שמת ונולד מחדש באותו יום (ז' אדר)[לז], וכמו דוד מלכא משיחא שהוא "בר נפלא"[לח] (הנופל־מת וקם לתחיה בכל רגע מחדש). והוא ענין "אדם כי ימות באהל"[לט] — "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית את עצמו עליה"[מ], כלומר, שלומד לשמה, לשם פרסום אלקותו יתברך בעולם, ובמסירות נפש (מסירות נפש של אברהם אבינו — שלא מחפש למות על קידוש ה', כרבי עקיבא[מא], אלא מתמסר למילוי השליחות גם אם יצטרך למות בשל כך — כמבואר בדא"ח[מב]).

והנה בבית המקדש תפקיד המנורה הוא להאיר את החוץ דוקא, "וכי לאורה הוא צריך כו'"[מג]. וכידוע בענין חלונות המקדש, "חלוני שקֻפים אטֻמים"[מד], העשויים להאיר מבפנים החוצה ("חלוני", סוד תיקון החילול על ידי שמאירים את החוץ, את החולין, שיהיו "חולין על טהרת הקדש"[מה], וד"ל).

היות שענין המקדש הוא להיות מקור כח ישראל לקדש שם שמים בעולם, אם ח"ו ישראל לא מקדשים את השם, אלא להפך, מחללים אותו, אין טעם בבית המקדש. אזי נחרב המקדש ובסוף ישראל גולים מארצם, תוספת

כט ויקרא כב, לב.
ל ראה גם הערת הרבי לד"ה "קול דודי" תש"ט פי"ג.
לא חנה אריאל יתרו ל, א ועוד. וראה ב**מודעות טבעית והטבע היהודי**.
לב ישעיה ב, ב־ג.
לג שם נו, ז.
לד יומא פו, א.
לה בראשית א, לא.
לו בראשית רבה ט, ה.
לז מגילה יג, ב. ובכ"מ.
לח סנהדרין צו, ב.
לט במדבר יט, יד.
מ שבת פג, ב.
מא ברכות סא, ב.
מב ד"ה "וירח ה'" ה'ש"ת פ"א. ובכ"מ.
מג שבת כב, ב.
מד מלכים־א ו, ד.
מה ראה חולין ב, ב.

ככל שהיהודים בארץ מקדשים שם שמים כך הם מעוררים את יהדות התפוצה לשוב ארצה, לצאת מהגלות ולעלות לציון ברנה, ומכאן להאיר באור גדול החוצה לכל עמי הארצות

חילול השם על חילול השם (כמפורש שהגלות היא חילול השם[מו]). והנה, "מרובה מדה טובה"[מז] — ככל שהיהודים בארץ מקדשים שם שמים (מתוך המקדש הרוחני של "ושכנתי בתוכם"[מח] — "בתוך הלב של כל אחד ואחד מישראל"[מט]) כך הם מעוררים את יהדות התפוצה לשוב ארצה, לצאת מהגלות ולעלות לציון ברנה[נ], ומכאן להאיר באור גדול החוצה לכל עמי הארצות — "כי מציון [דוקא] תצא תורה ודבר הוי' מירושלים [מקום המקדש]"[נא].

תורה ומקדש

ועוד בענין "'לי' לשמי": ידוע הרמז[נב] ש"**תרומה**" היינו **תורה מ** — תורה שנתנה לארבעים יום (ובסוד "בן ארבעים לבינה"[נג] — "אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעין שנין"[נד]).

והנה, **מ** ימי נתינת התורה שבידינו, שנתנה למשה רבינו בארבעים יום האחרונים (בעליתו השלישית להר), מראש חדש אלול עד ליום הכפורים (שאז ירד מההר עם הלוחות השניים, שהם בבחינת "כפלים לתושיה"[נה] ביחס ללוחות הראשונים[ס]) מתחלקים ל־**לי** — **ל** יום מא' דר"ח אלול ועד סוף חדש אלול ו־**י** הימים הראשונים של חדש תשרי, עשרת ימי תשובה. והוא סוד "אני לדודי ודודי **לי**"[נז], כנודע.

נמצא ש**תרומה** היינו **תורה לי** — תורה לשמה, "לשמי" המתיחד עם "לי" ש"אינו זז לעולם" כנ"ל, "תורת חסד"[נח] שהיא תורה על מנת ללמד[נט] לכל באי עולם, לקדש שם שמים ברבים, תכלית בריאת אדם עלי ארץ, כאשר "אתם [ישראל] קרויים 'אדם' כו'"[ס]. תורה־לי היא בסוד "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"[סא], היינו ש"מאלפי זהב וכסף" שאנו נותנים לה' בתרומת המשכן־מקדש ה' נותן לנו "תורת פיך", גילוי האור כי הטוב הגנוז בתורה[סב].

וזהו "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך"[סג], שעל ידי בנין בית המקדש, הכח של עם ישראל לקדש שם שמים ברבים (להאיר את החוץ ואת הכי 'תחתון', לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים" דוקא) — "'לי' לשמי" — יזכה כל אחד ואחד מישראל לחלק המיוחד שלו בתורה, שעליו לחלוק עם כל באי עולם (תוך כדי התנהגות למופת בהתאם לחלקו בתורה, תורה לשון הוראה[סד], שיהיה "נאה דורש ונאה מקיים"[סה]), וכך לקדש את שמו יתברך בעולם.

מו יחזקאל לו, טז ואילך.
מז יומא עו, א.
מח שמות כב, ח.
מט עפ"י של"ה שער האותיות אות ל' לב טוב.
נ מוסף לשלשה רגלים.
נא ישעיה ב, ג.
נב זהר ח"ג קעט, א; בעל הטורים ריש תרומה.
נג אבות פ"ה מכ"א.
נד ע"ז ה, ב.
נה איוב יא, ו.
נו שמות רבה מו, א.
נז שיר השירים ו, ג.
נח משלי לא, כו.
נט סוכה מט, ב.
ס יבמות סא, א; זהר ח"ב פו, א.
סא תהלים קיט, עב.
סב חגיגה יב, א ובראשית רבה יב, ו. ראה בעש"ט עה"ת בראשית אותיות כז, לה.
סג סיום עמידה (ע"פ אבות פ"ה מ"כ).
סד זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים שרש 'ירה'.
סה חגיגה יד, ב.

שיעור

ה'אני' וה'אין' של משה רבינו

טוב משה

קיצור מהלך השיעור

יום ההולדת ויום ההילולא של **משה רבינו** – החל תמיד בפרשת תצוה, ומשמש הכנה קרובה לחג הפורים (יום הברית של משה) – הוא זמן טוב לעסוק בבחינותיו הנסתרות והגלויות, **בשמו המקורי "טוב" ובשמו הקבוע "משה"**, **ה'אין' וה'אני'** של משה. **בדורו של משה** קבלנו את **הנגלה שבתורה**, מצד ה'משה' שבו, ובחזרתו של משה **בדורו של מרדכי** קבלנו את **פנימיות התורה**, מצד ה'טוב' שבו. שלמות ההתפתחות של משה היא בהופעתו כ**מלך המשיח**, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", כשהוא עולה מהיותו "טוב" למדרגת **"טוב מאד"**. בלימוד השיעור אל תפספסו את הטוב הגנוז בהערות – **סיפור נסתר של רמזים** שמלווה את הסיפור התוכני הגלוי.

'טוב' ו'משה' – 'אין' ו'אני'

את פרשת תצוה קוראים תמיד בסמיכות ל־ז' אדר, יום הולדתו והסתלקותו (ולידתו מחדש) של משה רבינו[א]. המפרשים[ב] קושרים לכך את העדר שמו של משה רבינו מהפרשה (הפרשה היחידה בתורה, מאז לידת משה). בהסתלקותו נעלם שמו של משה[ג] ("וימת שָׁם משה"[ד], אל תקרי "שָׁם" אלא "שֵׁם") והוא חוזר ל'אין' של שרש נשמתו (ובכך מתקיים בו "ואם אין מחני נא וגו'"[ה]). אותה מדרגה שלמעלה מהשם מתגלה גם בלידת משה, לפני שהוא מקבל את שמו.

השם הנעלם של משה רבינו, בחינת ה'אין' שבו, הוא טוב[ו]. שם זה מתיחס ליוכבד אמו (סוד **ה** עילאה, עלמא דאתכסיא – **יוכבד** בגימטריא **מב, אמא**), על שם חווית ראייתה אותו בשעת לידתו (סוד "חכם בבינה"[ז], וד"ל) – "ותרא אתו

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי. אור ל־ז' אדר פ"ו.

א מגילה יג, ב.

ב קהלת יצחק על שמות כז, כ בשם הגר"א.

ג **משה** אותיות **השם**, כנודע, והיינו מה שבמילוי – **מם שין הא** – הוא עולה **מות**, וד"ל.

ד דברים לד, ה.

ה בעל הטורים שמות כז, כ (ובכ"מ). וראה קדושת לוי ביש תצוה.

ו שמות רבה א, כ.

ז ספר יצירה פ"א מ"ד.

כי טוב הוא"[ח]. שמו הגלוי, משה, בחינת ה'יש' שבו, שהוא ה'אני' שבו, ניתן לו על ידי בתיה בת פרעה (סוד **ה** תתאה, עלמא דאתגליא, פרעה לשון פריעה־גילוי[ט]), והוא על שם פעולתה — "כי מן המים משיתהו", היינו שהוציאה אותו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא (מהים ליבשה). כשם שבתיה היא 'בת פרעה', לשון פריעה־גילוי, כך יוכבד היא 'אם טוב', שעניינו צניעות והסתרה, "טוביה גניז בגוויה"[יא], כמו שכתוב "ותרא אתו כי טוב הוא — ותצפנהו" (ועד ששמה ושם בעלה, עמרם, נעלמים בפרשה זו, כנודע[יב])[יג].

"לא כן עבדי משה" – "לא" היינו בחינת ה'אין' של משה, הטוב הגנוז שלו (סוד "כי **לא** יראני האדם וחי", וד"ל), ואילו "כן" היינו בחינת ה'אני' של משה, התגלותו קבל עם ועדה

אם כן, ה'**אין**' של משה, שרש נשמתו, הוא טוב[יד] (סוד '**טוב אין**', פנימיות[טו] "**טוב עין** [הוא יברך]"[טז]) וה'**אני**' שלו, שמו הגלוי בעולם, הוא משה[יז]. **טוב־אין אני־משה** משלימים ל־**כב** ברבוע[יח]. בהכאה פרטית, **טוב־משה** (**ט** פעמים **מ**, **ו** פעמים **ש**, **ב** פעמים **ה**) עולים 2170, **לא** פעמים **כן**, בסוד "**לא כן** עבדי משה"[יט] — "לא" היינו בחינת ה'אין' של משה[כ], הטוב הגנוז שלו (סוד "כי לא יראני האדם וחי"[כא], וד"ל), ואילו "כן" היינו בחינת ה'אני' של משה, התגלותו קבל עם ועדה. הכל בסוד ה'חש־מל' של משה רבינו, העלם (חש) וגילוי (מל), וד"ל.

"הדור קבלוה בימי אחשורוש"

והנה, "תורה צוה לנו משה"[כב], ובתורה יש גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא — הנגלה של התורה מבחינת הנגלה של משה רבינו, אני־משה, והנסתר של התורה מבחינת הנסתר של משה רבינו, טוב־אין (בסוד "וירא אלהים את האור כי טוב"[כג], טוב לגנוז[כד], בחינת "טוביה גניז בגוויה", כנ"ל)[כה].

ח שמות ב, ב.
ט זהר ח"א רי, א.
י שמות ב, י.
יא זהר ח"א ג, א.
יב ראה רמב"ן ואלשיך שמות ב, א.
יג **יוכבד אם טוב בתיה בת פרעה** עולה 1274, 49 (7 ברבוע) פעמים **הוי**', ז"פ **יעקב**, בסוד "משה מלגאו יעקב מלבר" (ע"פ תקו"ז יג), וד"ל.
יד **אין־טוב** משלימים ל־78 – ג"פ **הוי**', **ו** צירופי **אחד**, המשולש של "**זה** ", סוד נבואת משה (ראה רש"י על במדבר ל, ב), ודוק. אם עושים סדרה עולה מאותיות **א־י־ן** (1 10 50) האבר הבא בסדר הוא 121, 11 (**אי** של **אין**) ברבוע, ש־**אין** הוא הנקודה האמצעית שלו, היינו **טוב** ברבוע פרטי! בסיס הסדרה הוא **לא**, הנקודה האמצעית של **אין** (וראה לקמן בפנים בסוד ה"לא") וארבעת האברים עולים **יעקב** (ז"פ **הוי**'), סוד "יעקב מלבר" כנ"ל בהערה הקודמת.
טו ראה סדרת שיעורים מא' אייר תשע"ג.
טז משלי כב, ט.
יז **אני משה** עולה **אתה** (משולש **כח**, ז"פ **חן**, מתנת המלכות, עלמא דאתגליא). השם פונה אל משה "אתה" ("ואתה תצוה"), בגוף שני – יחס אני־אתה – מתוך ה'אני משה' שתוך ה' עצמו, וד"ל.
יח ממוצע כל תבה הוא **יא** ברבוע, **טוב** ברבוע פרטי (כנ"ל הערה יד)!
יט במדבר יב, ז.
כ וראה לעיל הערה יד.
כא שמות לג, כ.
כב דברים לג, ד.
כג בראשית א, ד.
כד זהר ח"א מו, א.
כה בהערה יד הוזכר ש־31 (**לא**) הוא הנקודה האמצעית של 61 (**אין־אני**) שהוא הנקודה האמצעית של 121 (**אי** ברבוע, **טוב** בר"פ). סדרה זו של נקודות אמצעיות מתחילה מהמספר הזוגי (שאין לו נקודה אמצעית) 16 (היפוך הספרות של 61, **אין**, וביחד הם עולים **מזל**, "**אין מזל** לישראל"). האבר השביעי־החביב בסדרה הוא 961, 31 (**לא**) ברבוע! העולה **משה־התורה** (**משה־יתרו**, שייתר פרשה אחת בתורת משה, בסוד "כיתרון האור מן החשך, וד"ל), "וזאת **התורה** אשר שם **משה** לפני בני ישראל" (דברים ד, מד).
האברים מ־**לא** (המספר הלא זוגי הראשון בסדרה) עד **לא** ברבוע (בסוד "**אל** דעות הוי"") – 31, 61, 121, 241, 481, 961 (ששה אברים, בסוד הדעת, "מפתחא דכליל שית") – עולים 1896, ד"פ **דעת** (**דעת** פנים ואחור: **ד דע דעת דעת עת ת**). כידוע (ראה תניא פמ"ב), משה רבינו הוא הדעת של כללות נשמות ישראל (סוד **דעת משה** שהיא **דעת המכריע**, העולה גם **אחדות פשוטה**), ובו נכללו דעת תחתון (שבה היש הנברא מורגש כמתהווה מהאין האלהי הנסתר), שרש הנגלה של תורת משה, ודעת עליון (שבה

לידת משה ב־ז' **אדר** (בסוד "טוב", כנ"ל), הסתלקותו ב־ז' **אדר** (כשהשם משה מתאיין, כנ"ל) ולידתו מחדש בו ביום (בסוד "שם טוב", "טוב מאד"[כז], טוב ממות[כח], וד"ל) הן בסוד "אתפשטותא דמשה בכל **דרא** ו**דרא**"[כט] (כאשר במעבר מדור לדור מתקיים "'משה משה'[ל] לא פסיק טעמא בגווייהו"[לא], המתבטא בדור של פורים במרדכי הצדיק — "מרדכי בדורו כמשה בדורו"[לב].

חז"ל אומרים[א] שהמן ידע על הסתלקות משה ב־ז' אדר, ולכן שמח שנפל הפור לחדש אדר, אך הוא לא ידע שמשה גם נולד ב־ז' אדר. "המן מן התורה מנין? 'המן העץ'[לג]" — שרשו של המן באכילה מעץ הדעת בטרם עת, מקור המודעות העצמית, הרגשת ה'יש'־ה'אני' הנפרד[לד] (שעל כן יש לו חוש חד ב"ישנו עם אחד מפֻזר ומפֹרד"[לה]). לכן המן יכול לחוש רק ב'אני' של משה שמסתלק, אך אין לו אפשרות להרגיש את (ה'אין' אליו עולה משה בהסתלקות ואת)

> בדורו של משה קבלנו את התורה מ"משה", גופא דאורייתא, ובימי אחשורוש קבלנו את התורה מ"טוב", נשמתא דאורייתא

ה'טוב' העצמי הנסתר של משה שמתגלה בלידתו מחדש. לעומת המן־עמלק, הרע (הנפרד) בעצם, מרדכי הוא טוב בעצם הדבוק־מחובר בעצם, בבחינת "דבק טוב"[לו].

כשמשה מופיע בבחינת מרדכי הטוב מתקיים "הדור קבלוה בימי אחשורוש"[לז], השלמות של "יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים"[לח]. כך, בדורו של משה קבלנו את התורה מ"משה" ("תורה צוה לנו משה", כנ"ל), גופא דאורייתא, ובימי אחשורוש קבלנו את התורה מ"טוב", נשמתא דאורייתא. "אין טוב אלא תורה"[לט] — טוב הוא בבחינת 'אין', כנ"ל — מתקיים דווקא ב"תורת משה" כמרדכי היהודי.

קטנות וגדלות של משה

והנה, בשעת לידת משה רבינו בפעם הראשונה, ה"טוב" שלו הוא בחינת קטנות א' (בחינת '**ילד טוב**' בגימטריא **אני**), יסוד האמונה של משה רבינו (**אמונה** עולה **ו** צירופי **טוב**), והתורה מאריכה לספר אודות היניקה שלו (בחינת קטנות א').

מאז נתינת השם משה, על ידי בתיה בת פרעה, משה מתחיל לגדול, לעלות מקטנות א' לגדלות א' — מ"ויגדל הילד"[מ] (סוף ימי היניקה, כאשר הובא אל בת פרעה) עד "ויגדל משה"[מא] ("הראשון לקומה והשני לגדולה, שמינהו פרעה על ביתו"[מב])[מג] — כאשר עיקר גדלות א' שלו

"כולא קמיה כלא חשיב", המציאות, ה'שם', של הנברא, מתבטל, היש הנברא חוזר לשרשו באין, ומורגש אך ורק היש האמיתי של הבורא יתברך), שרש הנסתר של תורת משה. ארבע פעמים **דעת** היינו סוד "אל דעות" (שמואל־א ב, ג) בהתכללות "דעת עליון" ו"דעת תחתון" זו בזו – דעת (הכרת והרגשת) היש התחתון, דעת מציאות האין האלהי המהווה את היש התחתון; דעת האין של מציאות הנברא, דעת היש האמיתי הבלעדי של השי"ת, וד"ל.

כו בראשית א, לא.

כז עפ"י בראשית רבה ט, ה – "והנה טוב מאד – טוב מות".

כח ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

כט שמות ג, ד.

ל ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

לא ראה אסתר רבה ו, ב.

לב בראשית ג, יא.

לג חולין קלט, ב.

לד ע"פ סה"מ "אתהלך־לאזניא" עמ' נה (ובכ"מ). מבואר באריכות בספר מודעות טבעית.

לה אסתר ג, ח.

לו ע"פ ישעיה מא, ז. בכל התנ"ך הביטוי "טוב הוא" מופיע רק בפעמיים הללו – "ותרא אתו כי טוב הוא" ו"אמר לדבק טוב הוא".

לז שבת פח, א.

לח מנחות נג, ב.

לט אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

מ שמות ב, י.

מא שם פסוק יא.

מב רש"י עה"פ.

מג "ויגדל הילד" הוא ראשית גדלות ה'[ילד] טוב' שלו – "**ויגדל הילד**" (ג"פ **דל־לד**) עולה **אמונה**, ו"פ **טוב** כנ"ל

ארבעת שלבי גדלות משה הם **טוב** (קטנות א'), **משה** (גדלות א'), **טוב** (קטנות ב') **טוב מאד** (גדלות ב'), בגימטריא **אמת** – "משה **אמת** ותורתו **אמת**"!

הוא ההתעצמות עם שמו משה (התגלותו כלפי חוץ, עד שראוי להתמנות על הרבים, כנ"ל).

בפרשת "ואתה תצוה", כאשר משה רבינו 'מסתלק' לשרשו, ל'אין' שלו, הוא חוזר בו ביום להוולד פעם שניה כ"טוב", היינו סוד קטנות ב' לאחר גדלות א' (והוא היום ש"הוכפל בו כי טוב"[מד], וד"ל). זהו סוד "ויקחו אליך שמן זית זך"[מה] — "טוב שם [שמו טוב] משמן טוב"[מו] (טוב זה הוא "**חן טוב**"[מז], אותיות **בטחון**, קטנות ב', כנודע[מח]).

תכלית גדלות משה רבינו, גדלות ב', היא כאשר זוכה לשער הנון בשעת הסתלקותו[מט], להיות "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", ועד לדרא דמלכא משיחא, "הוא גואל אחרון"[נ]. אז זוכה משה להיות ולהקרא "טוב מאד"[נא], עלית ה**אדם** שבמשה ("האיש משה"[נב]) ל**מאד** שבמשיח[נג], בסוד "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה **מאד**"[נד] (היחידה של מלכא משיחא[נה], שהוא עצמו היחידה של כללות נשמות ישראל[נו]).

[המעבר ל"טוב מאד" הוא על ידי "טוב מות" (כנ"ל) — לידת משה מחדש בשעת מיתתו (תוך כדי העלם מקום קבורתו, "ואי זה מקום בינה"[נז], הרחם ממנו נולד פעם שניה). והוא סוד "מעבר יבק" על מנת להתחדש בעצם, מעבר מיצור בר תמותה לחי חיים נצחיים, חיי אלוה, חיי עצם הנשמה — מעבר מ'זחל' (בחינת "זחלתי ואירא"[נח]), ל'פרפר' הפורח ומרחף באוירא[נט], וד"ל. "**מעבר יבק**" עולה **משיח בן דוד**, שהוא "בר נפלא"[ס], מת וקם לתחיה תמיד.]

נמצא שארבעת שלבי גדלות משה הם **טוב** (קטנות א'), **משה** (גדלות א'), **טוב** (קטנות ב') **טוב מאד** (גדלות ב'), בגימטריא **אמת** — "משה **אמת** ותורתו **אמת**"![סא]

– ו"ויגדל משה" היינו גדלות שמו משה (שלמות גדלות א'). בין שני הביטויים יש **טוב** מלים, שלמות הטוב הראשון (קטנות א') שלו. "**ויגדל הילד**" "**ויגדל משה**" משלימים ל־500, "**פרו ורבו**" (בראשית א, כח), ובמילוי הם עולים 2226, **מב** פעמים **ויגדל**!

מד ע"פ רש"י על בראשית א, ז.

מה שמות כד, כ; ויקרא כד, ב.

מו קהלת ז, א.

מז משלי כב, א.

מח ראה לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ז (עמ' פג); שבעים פני חן פן יא. ובכ"מ.

מט לקו"ת וספר הליקוטים ואתחנן (ג, כו). הובא בשל"ה תושב"כ ואתחנן (שסט, א) בשם מהרח"ו. ובדא"ח בכ"מ.

נ ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עה, ב.

נא "**טוב מאד**" בהכאה פרטית (**ט** פעמים **מ**, **ו** פעמים **א**, **ב** פעמים **ד**) עולה 374, "**אחישנה**" (ישעיה ס, כב), **טוב** פעמים **טובה**, "אמר לדבק [ודבק באשתו והיו לבשר אחד"] טוב" בזיווג זכר ונקבה דוקא, תיקון גדלות ראשון של משה שפרש מן האשה, ודוק. כל הפסוק, תכלית מעשה בראשית – "**וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי**" (50 אותיות, גילוי שער הנון) – עולה 3065, ה"פ **תריג**, ה"פ **משה רבינו** (כנגד נרנח"י שלו).

נב שמות יא, ג.

נג ראה המשך "וככה" תרל"ז פ"כ. ובענין עלית משה מחיה ליחידה – ראה שעשועים יום יום פרשת וילך.

נד ישעיה נב, יג.

נה ע"ח ש"ג פ"ב.

נו ראה ספר הליקוטים משפטים פכ"א; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.

נז איוב כח, יב.

נח שם לב, ו.

נט כמבואר במ"א שהדוגמה בטבע לתהליך הכפול של קטנות וגדלות שמבאר האריז"ל הוא ביצה־זחל־גלם־פרפר.

ס סנהדרין צו, ב.

סא תנחומא קרח יא.

שיעור
מאור עינים תצוה

החזרת ניצוצות משה

קיצור מהלך השיעור

הנושא העיקרי במאור עינים לפרשת תצוה הוא ה**הכרח בתורה** כדי לגלות את **ה' האין־סופי במציאות המוגבלת**. כל יהודי יכול למצוא את **שרש נשמתו בתורה** וכך **לדבוק בה'** המלובש בתורה. כדרכו של המאור עינים, דגש מיוחד יש על **זמן הקטנות** – הדבקות דרך התורה נדרשת וגם אפשרית במיוחד כשנדמה שמשה רבינו נעדר ו**הדעת מסתלקת**.

הדבקות באין של משה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו'. כבר התעוררו המפרשים ספיקות, ותרי מינייהו דמדכר דכירו, **הא' למה לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה במצוה זו, ומה נשתנה מצוה זו מכל מצות שבתורה שבכולן נאמר וידבר ה' אל משה דבר אל בני ישראל ובכאן העלים והם כי לא להזכיר שמו במצוה זו,**

פרשת תצוה היא הראשונה בתורה — מאז הולדתו של משה — ששמו לא נזכר בה, ורבו בכך הפירושים. מקובל[א] שבכך התקיים במעט מאמר משה בפרשת כי תשא "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת"[ב] (שהרי "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה"[ג]). אכן, הביאור בחסידות הוא שבפרשה זו משה לא נמחה־מתבטל, חלילה, אלא חוזר לשרשו ב"אין" (היינו הופך את ה־**אני** ל־**אין**)[ד].

בדרוש כאן הדגש הוא לא על העלמות משה מכל הפרשה, אלא על כך שהוא נעלם דווקא במצוות "ויקחו אליך שמן זית זך". באמת, כל נשמה באה מאין — שהרי לפני שנתהוותה היא היתה בבחינת אין (בסוד "אין מזל לישראל"[ה]) — ואפשר להגיע אל האין הזה גם בחיים בעולם הזה. באין שלפני ירידת הנשמה אין לה שם, כתינוק שטרם ניתן לו שם (ואצל משה עצמו מובלט שדווקא אז מתגלה בו עצם הטוב שלו,

נערך ע"י איתיאל גלעדי. מוצש"ק תרומה, אור ל־ה' אדר תשפ"ו – כפ"ח (הקלטה).

א זהר ח"ג רמו, א. ובכ"מ.

ב שמות לב, לב.

ג מכות יא, א.

ד ראה בעמקות ובמתיקות קדושת לוי ריש תצוה.

ה בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א.

"ותרא אֹתו כי טוב הוא"[ו] ברגע הלידה[ז]. ב"ויקחו **אליך**"[ח] — בגימטריא **אין** — מצטווים בני ישראל לקחת את עצמם אל משה ולהתקשר אליו, דווקא בבחינת האין שבו (שבסוד "שמן זית זך", **נשמה** אותיות **השמן**), וכך לגלות את ניצוץ האין שקיים בתוך כל אחד, שהוא־הוא ניצוץ משה שבכל אחד[ט]. בפרט, כפי שנראה בהמשך, העלמות משה בשרשו באין מקבלת בדרוש כאן גוון מיוחד — חזרתו לשרש נשמתו בתורה — וכשיהודי מתקשר למשה הוא מוצא את שרשו הפרטי בתוך "תורת משה"[י], את האות המיוחדת שלו בתורה[יא].

העלמות משה בשרשו באין מקבלת בדרוש כאן גוון מיוחד – חזרתו לשרש נשמתו בתורה – וכשיהודי מתקשר למשה הוא מוצא את שרשו הפרטי בתוך "תורת משה", את האות המיוחדת שלו בתורה

והב' מפני מה ניתוסף הוא"ו במלת ואתה תצוה וגו'.

התקשרות ישראל דרך התורה

אמנם נקדים מאמר רז"ל בראשית בשביל התורה וכו' ובשביל ישראל.

פרשתנו היא היחידה בתורה שפתיחתה שוה לפתיחת התורה — "**ואתה תצוה**" בגימטריא "**בראשית**". לפי זה, על אף שבדרך כלל קושרים את הבריאה לנשמת אברהם אבינו ("**בהבראם**"[יב] אותיות **באברהם**[יג]), יש כאן רמז שהבריאה היא דרך נשמת משה (לו נאמר "ואתה תצוה"), נותן התורה, בסוד "אסתכל באורייתא וברא עלמא"[יד] (כדלקמן).

על "בראשית" דרשו חז"ל "בשביל התורה שנקראה ראשית... בשביל ישראל שנקראו ראשית"[טו] (**ב** בחינות **ראשית**). ב"ואתה תצוה" המלה "ואתה" היא בסוד ישראל (הפניה אל משה, שעמו יכול להזדהות כל יהודי) והמלה "תצוה" היא בסוד התורה, המצוות שנתנו לישראל, כשהסדר המקדים את ישראל לתורה הוא בסוד "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"[טז] (כולל גם התורה הקדומה[יז]).

והענין, שכל אחד ואחד מישראל יש לו שורש נשמתו בתורה, שהוא שורש כל השרשים של כלל נשמות ישראל, ועל ידי זה יתאחדו נפשות ישראל בהש"י בעת עוסקם בתורה, דאורייתא וקוב"ה חד הוא (זוהר ח"ב צ:).

ישראל — שם המעלה, הרומז לשרש הנשמה (**לי־ראש**, לעומת **יעקב**, חלק הנשמה, **י**, המלובש בגוף־**בעקב**)[יח] — ר"ת "**יש ששים ריבוא** אותיות **ל**תורה"[יט]. לכל נשמה יש שרש בתורה, ועל ידי החיבור לתורה זוכים להתאחדות נפשות ישראל בינן לבין עצמן — באחדות ישראל (התכלית של אהבת ישראל) ובדבוק חברים של לומדי התורה (המביא את המשיח[כ]), בו "כל ישראל חברים"[כא] — ולהתאחדות כל הנפשות עם הש"י.

ו שמות ב, ב.
ז וראה באורך במאמר "טוב משה" שנדפס לעיל בגליון.
ח שמות כז, כ.
ט תניא פמ"ב.
י יהושע ח, לא. ובכ"מ.
יא ויש קשר בין הדגש על העלמות שמו של משה ממצות "ויקחו אליך שמן זית זך" (לעומת העלמותו מכל הפרשה) להדגשת החזרה לשרש הנשמה בתוך התורה דווקא (לעומת החזרה הכללית לאין) – דווקא השמן נמשל לתורה (ובדווקא לסודות התורה) והמנורה היא מקור לחכמת התורה, כדלקמן בפנים (לעומת דברי הקדושת לוי במקורם, שמדגישים את הקשר לבגדי כהונה, הנושא הכללי העיקרי של פרשת תצוה), ודוק.
יב בראשית ב, ד.
יג בראשית רבה יב, ט.
יד זהר ח"ב קסא, א.
טו רש"י על בראשית א, א.
טז בראשית רבה א, ד; תנדב"א פי"ד ופל"א.
יז ראה עמק המלך ש"א פ"ב.
יח ראה תו"א נ, א ובכ"מ.
יט מגלה עמוקות אופן קפו.
כ שער הגלגולים הקדמה לט.
כא מדרש תהלים פקכ"ב.

התלבשות האין־סוף במדות התורה

שהיה מבלתי אפשרי להיות העולם כי אם על ידי שנתאחד הקב"ה **עם התורה.**

ה' יתברך הוא נמנע הנמנעות, נושא הפכים וכל יכול[כב] — ואי אפשר לומר שאצלו משהו הוא "בלתי אפשרי". אכן, בלשון החסידות[כג], תיאור זה של ה' שייך למדרגת "יחיד", כפי שהוא לגמרי בינו לבין עצמו, אך עם עלית הרצון לברוא עולם ("כד סליק ברעותיה למברי עלמא"[כד], במדות הלב של מדרגת "אחד") ה' יוצא ממדרגה זו ופועל לברוא עולם לפי הגיון מסוים שמבחין בין אפשרי לבלתי־אפשרי, ולפי ההגיון הזה עליו להתאחד עם התורה כדי לברוא עולם (כאשר התורה הקדומה היא סוד השיעור שה' שער בעצמו בכח כל מה שהוא עתיד לברוא בפועל, מדרגת "קדמון").

כי הלא הש"י **הוא אין סוף ובלתי בעל תכלית ואין לו גבול וקצבה ושיעור, ולא היה באפשרי לברוא העולם הגשמי המוגבל בזמן ומקום כי אם באמצעות התורה שנתלבש הברא ית' שהוא אור מעטה לבושו, ועל ידי זה יכול להיות צמצום להגביל בה זמן ומקום.**

חמש המדרגות שה' מושלל מהן, מצד אורו האין־סופי, ולכן הוא צריך להתלבש בתורה — **סוף־תכלית־גבול־קצבה־שעור** — עולות בדיוק 1820, מספר הופעות שם הוי' ב"ה בכל התורה (**סוד** פעמים **הוי'**)! והנה, אותו מספר פלאי הוא גם הערך של חמש הספירות התחתונות — **תפארת־נצח־הוד־יסוד־מלכות!** וההקבלה

עם עלית הרצון לברוא עולם ה' פועל לברוא עולם לפי הגיון מסוים שמבחין בין אפשרי לבלתי־אפשרי, ולפי ההגיון הזה עליו להתאחד עם התורה כדי לברוא עולם

בפרט: השעור שייך לתפארת, סוד התורה שכולה שיעורי־תורה (החל מהתורה הקדומה, סוד ה'שיעור' דקדמון, כנ"ל); הקצבה שייכת לנצח, "עומק רום"[כה] הנותן קצבה ל"למעלה עד אין קץ"[כו] של אור אין סוף; הגבול שייך להוד, "עומק תחת", המגביל את הירידה; הסוף שייך ליסוד, "סיומא דגופא"[כז] (מדת יוסף הצדיק); התכלית שייכת למלכות[כח], תכלית הכל.

מכאן שגילוי אור אין סוף של ה' לפני התלבשותו בתורה הוא בבחינת חמש הספירות הראשונות (שהן יחסית צד החסד וההתפשטות, כמו חמשת הדברות הראשונים, שבלוח הימני) וההתלבשות שלו בתורה היא בבחינת חמש הספירות התחתונות (שהן יחסית צד השמאל והצמצום, כמו חמשת הדברות האחרונים, שבלוח השמאלי). בלשון החסידות, שרש הגבול הוא הכלים של הספירות דאצילות (כאשר הגבול עצמו מופיע בעולמות התחתונים בי"ע)[כט], והכלים מתגלים בעיקר מהתפארת ולמטה (שהרי היחס בין המוחין למדות הוא יחס בין "חיוהי" ו"גרמוהי"[ל], אורות וכלים, כאשר גם החסד והגבורה עדיין 'מכוסים' ביסוד אמא, והמדות־הכלים מתגלים ממש רק מהתפארת ומטה, וד"ל).

הדגש כאן — וכפי שעוד יתבאר בהמשך — הוא שהיחס בין המדרגות העליונות למדרגות התחתונות איננו רק השתלשלות (כבקבלת

כב ראה באריכות **אשא עיני** מאמר "נמנע הנמנעות, נושא הפכים, כל יכול" (ושם ששלש מדרגות אלו הן בסוד כח"ב ד"יחיד", כבסמוך בפנים).

כג על יחיד־אחד־קדמון ראה שער היחוד פ"י.

כד ע"פ זהר ח"א פו, ב; ח"ג סא, ב.

כה ספר יצירה פ"א מ"ה.

כו ע"פ תקו"ז נז (צב, א). נתבאר באריכות בד"ה "ויולך הוי'" תרס"ו ובהמשך "באתי לגני" תש"י פי"ב ואילך.

כז הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

כח כמו בסוד חמר־צורה־פועל־תכלית כנגד אותיות שם הוי' ב"ה – ראה **סוד ה' ליראיו** ש"ה פי"א.

כט ד"ה "אדם כי יקריב" תרס"ו בסופו. ובכ"מ.

ל ראה ע"ח שמ"ב פ"ה; לקו"ת שה"ש לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

הרמ"ק) אלא התלבשות (כבקבלת האריז"ל)[לא] — חמש העליונות, הבלתי־מוגבלות, מתלבשות במדידה של חמש התחתונות (על דרך 'קיפול' עולם המלבוש[לב], כאשר החצי התחתון מלביש את החצי העליון, וד"ל). על ידי התלבשות זו מתאפשרת בריאת העולם, המוגבל בעצם, בגדרי הזמן והמקום.

כי בתורה מצינו שיש לה איזה גבול וקצב ומדה, כמאמר רז"ל (עירובין כא.) על פסוק מגילה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה, שהיא התורה שיש לה מדה כמדתה שנתנו לה חז"ל בפירוש הפסוק הזה. ולכן על ידה צמצם הבורא ית' בתוך העולמות, עד שברא עולם הזה בגבול ותכלית. לכן נקראות המדות המקובלים אצלנו בשם מדות, מפני שככה מדד ושיער חכמתו ית' כמה שיכול העולם לסבול אור שפעת חכמת אלהותו ית'.

בתפיסה של התלבשות – שיש בה נשיאת הפכים, התלבשות של בלי־גבול בתוך גבול – ניתן לתפוס את ה' עצמו כפי שהוא לבוש בתוך מדותיו

"אורייתא וקוב"ה כולא חד"[לג], אך בתורה ישנם כבר שיעורי תורה (כנ"ל), עד שכל לימוד תורה נקרא שיעור (שהרי בלי שיעור והגבלה לא ניתן לתפוס מאומה, "תפסת מרובה לא תפסת"[לד]). חכמתו האין־סופית של ה' (ראשית ועיקר חמש הספירות הראשונות) נמדדת במדות־שיעורי התורה.

"ובו תדבק"

וזהו פירוש הגמרא על פסוק ובו תדבק, וכי אפשר לידבק בשכינה והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. ולכאורה הדבר תמוה, שהרי מכל מקום יפלא הדבר על לישנא דקרא דמשמע דהדביקות בו ית' ממש ולא במדותיו, וכי אפשר וכו', ואיך נוציא הפסוק מפשוטו לומר הדבק במדותיו, ואין זה לשון הכתוב, שהרי כתיב ובו תדבק דמשמע דוקא בו ולא במדותיו.

הפסוק "ובו תדבק"[לה] מורה על דבקות בה' עצמו ואילו הדרכת חז"ל "הדבק במדותיו"[לו] נראית כסותרת את הדבקות בה' עצמו (וכמו שדרשו חז"ל עה"פ "בכל קראנו אליו"[לז] — "אליו ולא למדותיו"[לח]). אכן, כך הוא רק בתפיסה של השתלשלות, בה המדות משתלשלות מה' ו'מתרחקות' ממנו, אבל בתפיסה של התלבשות — שיש בה נשיאת הפכים, התלבשות של בלי־גבול בתוך גבול — ניתן לתפוס את ה' עצמו כפי שהוא לבוש בתוך מדותיו (וכמבואר בתניא[לט] ביחס למחבק את המלך בתוך לבושו, כפי שה' מתלבש בתורה והמצוות[מ]):

אמנם יובן עם האמור למעלה, שהמדות הם שנתצמצמו על ידי התלבשותו ית' באור הוד מעטה לבושו ית' שהיא התורה. והם י"ג מדות שהתורה שבעל פה נדרשת בהן מהתורה שבכתב, והן הן הי"ג מדות שנזכרים בפסוק (שמות לד, ו) ה' ה' אל רחום וגו' עליהם רמזו רז"ל מה הוא רחום וכו'. וכשאדם עוסק בתורה בדביקות לשורש נשמתו ששם הוא בתורה כאמור, נעשה אחדות אחד עם הבורא ית' כביכול. ולכן גם הפשוטו של מקרא אמת

לא ראה מאמר השפלות והשמחה החל מפ"ב (וראה שם פע"ב).
לב עמק המלך ש"א פס"א.
לג ראה זהר ח"א כד, א; ח"ב ס, א ועוד.
לד יומא פ, א. ובכ"מ.

לה דברים י, כ.
לו ראה סוטה יד, א; רש"י דברים יג, ה.
לז דברים ד, ז.
לח פרדס רמונים של"ה פ"ב בשם הספרי.
לט תניא פ"ד.
מ ובכל זאת, עבודת התפלה, היא מעל להתלבשות, סוד ההשראה, עיקר החידוש של מורנו הבעל שם טוב כנודע (וראה ד"ה "כי ישאלך בנך" עטר"ת פ"ב דיוק בלשון התניא הנ"ל שאין הפרש בין המחבק את המלך בלבוש אחד ללבושים רבים, אך כן יש חילוק ביחס לחיבוק המלך ללא לבוש כלל), ולכן לגבי תפלה דוקא נאמר "אליו' ולא למדותיו", כנ"ל בפנים. על התפלה נאמר "דע לפני מי אתה עומד" (ראה ברכות כח, ב), עמידה שבבחינת "ויהיו שניהם ערומים... ולא יתבוששו" (בראשית ב, כה), וד"ל.

ובו תדבק, בו ממש, שהוא יתאחד במקורו בהתורה ושם נעשין אחדות אחד ממש. וביארו רז"ל כיצד תהיה דבקותו בו ית' ממש, ותירצו שהוא על ידי מדותיו כאמור, על ידי המדות שהתורה נדרשת בהן יוכל הוא לדבקה בו ית'.

הקב"ה האין־סופי מתלבש במדות של התורה. מעבר לשיעורי התורה בכל דבר, המושג "מדות" בתורה מופיע במדות שהתורה נדרשת בהן. מדות אלו מחברות בין התורה שבכתב לתורה שבעל פה, יחוד תפארת ומלכות[מא] — התחלתן וסיומן של חמש הספירות שלהן שייכת המדידה וההגבלה של התורה, כנ"ל. **יג** המדות שהתורה נדרשת בהן מכוונות כנגד **יג** מדות הרחמים, עליהן בעיקר נאמר "מה הוא רחום אף אתה היה רחום וכו'" (הרחמים עצמם הם פנימיות התפארת, ממנה מתחילות המדות המוגבלות, כנ"ל), ורק דרך מדות אלו של התורה אפשר להדבק בה' עצמו. בדבקות בתורה נדבק האדם בשרש נשמתו שבתורה, האות המיוחדת שלו ב"**יש ששים ריבוא אותיות לתורה**", וכך מתאחד עם ה' המלובש בה. גם חבור ה' לנשמות בתורה שייך למדת התפארת — "תפארת **ישראל**"[מב].

וזה שאמרו מה הוא רחום וכו', שזהו עצה נכונה אל האדם אשר איננו יכול לעסוק בתורה תמיד, על כל פנים יהיה תמכין דאורייתא, שעל ידו יוכל האיש העוסק בתורה ללמוד בדביקות האמור ולדבקה בו ית'.

בדורנו כמעט אף אחד לא נמצא בדרגה של "תורתו אומנותו"[מג] וקיום "והגית בו יומם ולילה"[מד] כפשוטו, והעצה עבורו היא תמיכה במי שדבק בה' על ידי לימוד התורה — כישכשכ וזבולון — ובכך לקיים בעצמו "ואתם הדבקים בהוי' חיים כלכם היום"[מה] (ובכך הוא רומז לדרשה חז"ל נוספת על "ובו תדבק" — "שתכבד תלמידי חכמים ותהנה אותם מנכסיך"[מו]).

בדורנו כמעט אף אחד לא נמצא בדרגה של "תורתו אומנותו" וקיום "והגית בו יומם ולילה" כפשוטו, והעצה עבורו היא תמיכה במי שדבק בה' על ידי לימוד התורה

הדעת בהסתלקות משה

והנה כבר כתוב אצלנו בפרשת תרומה כוונת המן הרשע שרצה בחורש זה דוקא, על פי מאמר רז"ל (מגילה יג:) מפני שבז' באדר מת משה ולא ידע וכו', והוא ענין והסתלקות הדעת בחינת משה. אך הדעת, אף על פי שנסתלק מזה העולם, חזר לשרשו לעולמות עליונים ונגנז בתורה. וזהו ולא ידע איש את קבורתו (דברים לד, ו), שכל אחד ואחד משיג מה שהוא לומד כפי שכלו, והדעת שיש לו הוא בחי' משה שנגנז בתורה. אך שידע כל קבורת משה, שיהיה לו כל הדעת של משה, זה אי אפשר. יעויין שם באריכות.

כפי שיוסבר בסמוך, את פרשת תצוה קוראים תמיד בסמיכות ל־ז' אדר, יום לידתו והסתלקותו של משה (וכדברי השל"ה על הקשר בין קריאת התורה לזמנה במעגל השנה[מז]). משה הוא הדעת של כל ישראל, והסתלקותו היא מצב של הסתלקות הדעת. בפרשה הקודמת הוסבר במאור עינים שבעת הסתלקותה חוזרת הדעת לעיבור שני ברחם העליון, ביסוד אמא (בסוד "משה זכה לבינה"[מח]). לעומת החזרה לאין־לשרש שבקדושת לוי, כאן זהו עיבור שני — תקופת קטנות, שדורשת עבודה מיוחדת, כמו שמוסבר שוב ושוב בתורות המאור עינים — והחידוש כאן שהכל קשור דווקא לתורה

מא ראה גם במדור זה בגליון הקודם.
מב איכה ב, א.
מג שבת יא, א.
מד יהושע א, ח.
מה דברים ד, ד.
מו תנחומא ויקרא ז (ועד"ז בכ"ד).
מז של"ה תושב"כ ר"פ וישב.
מח ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א (ובניצוצי זהר שם).

(כשרחם האם הוא בסוד "תורת אמך"[מט] דווקא). הדעת שבכל יהודי היא ניצוץ משה רבינו שבו, ניצוץ הקבור בתורה ונמצא על ידי העיסוק בה, כל אחד ב"חלקנו בתורתך" שלו, ואף להביאו אל משה בזמני הקטנות־ההסתלקות של הדעת (אכן, כל אחד יכול למצוא את הניצוץ שלו, ולקיים בעצמו "מאד מאד הוי שפל רוח"[נ], אבל לא להגיע לשלמות דעת משה, ה"ענו מאד מכל האדם"[נא], שיש לו גם השגה עצומה באותה ענוה, כפי שהתבאר שם).

והנה הדעת הוא **בחינת ו'**, **שהוא** המשכת התורה, **וזה ואתה תצוה** וגו'.

ה־**ו** הנוספת ב"ואתה תצוה" רומזת לסוד הדעת, "מפתחא דכליל שית"[נב] (**דעת** עולה **ו** פעמים **דעה**, כשכל דעה היא מדה, כלשון הרמב"ם בהלכות דעות). צורת ה־**ו**, **י** מעל קו, רומזת לעצם הדעת (**י**) והתפשטות הדעת (**ו**) למלא את ששת חדרי הלב, "ובדעת חדרים ימלאו"[נג]. הדעת היא הכח להמשיך את התורה מלמעלה למטה — לגלות את התורה שבכתב בתוך התורה שבעל פה (והוא סוד "**ואתה**" — המשכת ה־**ו**, התפארת, התורה שבכתב, ב־**אתה**, האותיות מ־**א** עד **ת** עם **ה** מוצאות הפה[נד], "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה"[נה]).

> משה הכללי מתעלם כדי לאפשר לגלות את כל הפרטים – את ניצוץ משה שבכל אחד – אך צריך לדעת שגם הכלל נמצא, וכאשר הפרט מתגלה לחבר אותו לכלל הנעלם

ומתחלה **נבאר** למה **לא נזכר שמו**. **כי הנה** חל **סדר תצוה בשבוע שחל בו ז' אדר**, **הוא בחי'** הסתלקות משה, ולכן **לא נזכר שמו** בסדר פרשה זו **כי נסתלק** משה. **אך הוא** ב**העלם** ב**תורה כאמור**. **והוא בחי' ו'**, וזהו **ואתה תצוה**, **פי' ו' אתה שהוא** הדעת המשכת התורה, **תצוה** לשון **צוותא** וחיבור, **פי' שתחבר את בני ישראל**.

משה רבינו, המסתלק (ושוב נולד) ב־ז' אדר, לא הולך לאיבוד חלילה וגם לא מסתלק באמת מעולמנו — הוא נמצא בהעלם, מסתתר בתוך התורה שהוא נותן לנו בכל יום מחדש. אכן, משה הכללי מתעלם כדי לאפשר לגלות את כל הפרטים — את ניצוץ משה שבכל אחד — אך צריך לדעת שגם הכלל נמצא, וכאשר הפרט מתגלה לחבר אותו לכלל הנעלם, בו כלולים שרשי כל הפרטים. בכח הדעת, הרמוזה ב־**ו** החבור, ניתן לחבר את כל הפרטים זה לזה ואת כולם לה', נותן התורה, המתלבש בתוכה.

"ויקחו אליך שמן זית זך"

ויקחו **אליך**, **פי'** שיקחו **את עצמם** להתקרב **אליך** ולדבק במדריגתך, להמשיך בחינת הדעת של תורה. **כי** גם התורה **נקראת** על שמו של משה, כמ"ש (**מלאכי** ג, כב) **זכרו** תורת משה עבדי. **וכמאמרם** (תמורה טז.) **שאמר** לו הקב"ה ליהושע לומר לך **אי אפשר** שההתורה **נקראת** על שם של משה ומשה **עבדי מת**, **צא** וטרדן במלחמה. **והענין הוא** על **פי האמור** שמשה בחינת הדעת של כל **ישראל** ועל ידו היה המשכת התורה, **וכשמת לא רצה** הקב"ה **אפילו** לומר להם, **ואמר צא** וטרדן במלחמה פירוש במלחמתה של תורה, **שעל** ידי מלחמה שבתורה **יוכלו לבוא בעצמם אל** הדעת הגנוז **בתורה**.

התורה היא "תורת משה" דווקא, המתגלה דרכו באור ישר. הגמרא מספרת שלפני הסתלקות משה הוא נתן ליהושע, תלמידו וממשיך דרכו, הזדמנות לשאול את כל ספקותיו (כדי שיוכל לקיים את שליחותו על הצד הטוב ביותר) — זו הזדמנות ליהושע לפנות למשה בדרך של אור חוזר שמתחבר מיד לאור הישר (בסוד "יהי אור

מט משלי א, ח; ו, כ.
נ אבות פ"ד מ"ד.
נא במדבר יב, ג.
נב זהר ח"ב קעז, א.
נג משלי כד, ד.
נד וראה תניא, שער היחוד והאמונה פ"ב.
נה הקדמת תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").

[ישר] ויהי אור [חוזר]"[נו]. אכן, יהושע לא נצל את ההזדמנות, במחשבה שאין לו מה לשאול את משה (שהרי כל ימיו לא מש מתוך האהל), ואותה 'התנשאות' של יהושע גרמה למשה חלישות הדעת ותשש כוחו[נז], נגרם פירוד דק בין הרב והתלמיד, ובשל כך נשכחו מיהושע שלש מאות הלכות ונתעוררו לו שבע מאות ספקות. העם רצה להרוג את יהושע בשל כך, וה' אמר לו שעליו לטרוד אותם במלחמתה של תורה — מתוך אחדות של תלמידי חכמים המחדדים זה את זה בהלכה — וכך יוכלו לגלות את ניצוץ משה הטמון בכל אחד ולברר את הספקות. בעקבות הפירוד בין משה ליהושע האור החוזר לא מתחבר מיד לאור הישר, אלא "וירא אלהים את האור כי טוב" לגנזו לצדיקים לעתיד לבוא[נח] — ה' גנז את ניצוצות משה בתורה עבור צדיקי כל הדורות, "ועמך כלם צדיקים"[נט], כדי שכל אחד יגלה ביגיעה רבה את ניצוץ משה רבינו שבו ("יגעתי ומצאתי תאמין"[ס]) ואף יקח־יחזיר אותו אל משה:

וזהו ויקחו אליך שמן זית זך, פי' החכמה נקראת שמן זית, כמאמר רז"ל (הוריות יג: מנחות פה:) **הרוצה להחכים ירגיל את עצמו בשמן זית, זך פי' כ"ז אותיות התורה. שהתורה מחכמה נפקת והוא חכמתו ית', ועל ידי זה יוכל האדם לדבק בו ית'. כתית למאור, פי' שיכתתו את עצמם לבוא אל המאור שבתוך התורה, כמאמר** רז"ל (**איכ"ר פתיחתא ב**) **המאור שבה** וכו'. **להעלות נר תמיד, שבזה תלוי כל העלאות הנשמות שנקראים נר כמ"ש** (**משלי כ, כז**) **נר ה' נשמת אדם** וגו'.

"**שמן זית זך**" עולה ג"פ (ממוצע כל מלה) "**אור הגנוז**" — הוא רומז לאור הגנוז שבתורה (כשמן האצור תוך הזית, "**שמן... זך**" בגימטריא **זית**), ניצוץ משה שבכל אחד שצריך להחזירו לכלל הנעלם של משה רבינו כדי לגלותו אותו באור חוזר ("אורייתא מחכמה נפקת"[סא] — בחכמה, סוד ה**חטה**, יש **כב** אתוון דאורייתא[סב], האותיות הזכריות המתגלות באור ישר, אך בדרך של אור חוזר מתגלות **זך** אותיות התורה הנקביות[סג], המטות את ישראל ל**כף זכות**[סד] ומביאות את הגאולה). את האור הגנוז בתורה מגלים על ידי עבודת "**כתית למאור**" (המלים היוצאות מ"[שמן זית] **זך**" ועולות **מא** פעמים **זך**) — המאמץ להגיע למאור שבתורה (המחזיר למוטב, סוד עבודת התשובה, עבודה באור חוזר). על ידי ה"כתית" זוכים "למאור" — על ידי עבודת השפלות, פנימיות המלכות[סה], עולים עד לשרש המלכות ברדל"א ול"חביון עז העצמות"[סו] שבפנימיות רדל"א, התכלית של גילוי ניצוץ משה רבינו, ומעלים את כל נשמות ישראל.

על ידי ה"כתית" זוכים "למאור" – על ידי עבודת השפלות, פנימיות המלכות, עולים עד לשרש המלכות ברדל"א ול"חביון עז העצמות" שבפנימיות רדל"א

נו בראשית א, ג. ראה ביאור רמ"מ משקלוב למשנת חסידים דף רמא.

נז ראה רש"י תמורה טז, א ד"ה "ונשתכחו ממנו" (ועוד מפרשים) שזו הגרסה שם בגמרא (ודוק ששאר הדוגמאות לשכחה שם קשורות להסתלקות משה בלי 'פשיעה' של יהושע).

נח בראשית רבה יב, ו.

נט ישעיה ס, כא.

ס מגילה ו, ב.

סא זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

סב ספר הליקוטים ולקו"ת עקב פ"ח.

סג ראה ע"ח ש"ה פ"ה.

סד ספר גט השמות ד"ה "וידוע כי שלשה דברים".

סה **כת** היינו המלכות באלפא־ביתא דאלב"ם.

סו שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

הסיפור החסידי

אשר הניא עצת גוים | סיפור לפורים

בזמן רבנותו של הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשב בפינסק והגליל, דר אז בקרלין הסמוכה הקדוש רבי שלמה מקרלין (נהרג על קדוש השם בשנת תקנ"ב).

פעם אחת צוה רבי לוי יצחק לקרא אליו את רבי שלמה מקרלין. רבי שלמה בא אליו, ושעות אחדות ישבו שניהם יחדו, ופניהם פני להבים, ולא דברו זה עם זה אף דבור אחד. אחרי־כן התחילו פתאום שניהם לשחוק שחוק רב, ורבי שלמה הלך אחרי זה לביתו.

לפלא גדול היה הדבר בעיני המשמש של רבי לוי יצחק, שראה את כל החזיון המוזר הזה, וישאל את הצדיק על פשר הדבר. השיב לו הצדיק: דע לך שקטרוג גדול היה על כל היהודים הדרים במדינותינו, כי נועצו כל השרים לגזר גרוש על היהודים, והחליטו לקרוא לשם כך לאספה, ושם יחתמו כולם בספר לבצע מזימתם.

התפללתי הרבה להשם לבטל הגזרה ולא נעניתי, פעם אחת הפצרתי בתפלה במסירת נפש, ואמרו לי מן השמים אשר שלמה בן יומא יוכל להועיל בזה, כי אליהו הנביא רגיל אצלו, ולכן שלחתי לקראו בדיוק בזמן האספה של השרים.

כבואו אצלי אחזתנו רעדה בראותנו שכל השרים הסכימו כלם לעצה הרעה הזאת, ומחמת גודל הפחד לא יכלנו להוציא אף הגה מפינו. והנה, המנהג אצל השרים, אשר אפילו אחד יכול למחות ולעכב גזרה חדשה. וראינו שפתאום בא לאספתם אליהו הנביא בדמות פריץ זקן, וישב אל השלחן בין שאר השרים, וכאשר הגישו גם לו את הכתב לחתום עליו, אמר כי בשום אופן איננו מסכים להגזרה ולא יחתום על הכתב. תכף נעשה פרוד לבבות ביניהם, וקרעו את הכתב לקרעים, וכשראינו זאת התחלנו לשחוק מהשרים השוטים, שבא איש זר שאינם מכירים אותו כלל, ובטל את כל עצתם.

(סיפורי חסידים)

הסיפור מזכיר מבחינות רבות את נס פורים: גזרה קשה, חוסר אונים ולבסוף אליהו הנביא המבטל את הגזרה בדמות גוי — כמתואר במדרש אודות חרבונה שהוביל לתליית המן, והיה למעשה אליהו הנביא.

דבר נוסף המתחבר כאן לפורים, הוא הצחוק: ממש כבקריאת המגילה, הצדיקים יושבים וצוחקים על הסיפור המופלא המתחולל לנגד עיניהם — כאשר הם מזדהים לחלוטין עם ה' יתברך, "יושב בשמים ישחק, ה' ילעג למו".

בספר יצירה, המקביל כל חודש לחוש מסוים בנפש, החוש של חדש אדר הוא חוש השחוק. חוש בכלל הוא בחינה של דעת, התקשרות לצד מסוים בנפש ובמציאות, וכאן זהו חוש המעורר, באופן ספונטני, שחוק גדול במקום הנכון.

והנה, החוויה של פורים (וגם של הסיפור שלנו), היא פחד ההופך לפתע לצחוק. החוויה הזו קשורה לכינויו של הקב"ה בתורה — "פחד יצחק". על פי פשט משמעות הביטוי הוא "זה שיצחק ירא ממנו", אך ניתן גם לקרוא אותו גם כתיאור מצב: הפחד יצחק, והיראה תהפוך לצחוק גדול של שחרור.

(במאמר מוסגר, נעיר כי יצחק אבינו קשור לחודש אדר גם בדרכים נוספות: **אדר** עם האותיות עולה **יצחק**, וכן בסדר מעגל השנה, ישנן ארבע תקופות של שלושה חדשים כל אחת — כשבכל תקופה החדש הראשון הוא כנגד

נערך ע"י יהודה הס.

יעקב, השני כנגד אברהם, והשלישי כנגד יצחק:

בתקופת ניסן החודש השלישי הוא סיון, בו מתן תורה מפי הגבורה, יצחק; בתקופת תמוז זהו אלול — שסימנו "אני לדודי ודודי לי", כנגד "יצחק מצחק את רבקה אשתו"; בתקופת תשרי חל כסלו — צחוק גדול של גאולת י"ט כסלו ונס חנוכה; ובתקופת טבת זהו אדר — נס פורים, חדש השחוק).

על פי החיבור הזה בין יראה לצחוק, ניתן לפרש מחדש את הפסוק מהמגילה "נפל פחד היהודים עליהם":

הפירוש הפשוט הוא, כמובן, פחד פיזי. כאשר יש עימות בין העם היהודי לבין אויביו, טוב ונחוץ שהאויבים יפחדו ממנו. אך זו רק ההתחלה. בקומה השניה של הפחד, "פחד היהודים" הוא הפחד של היהודי מה' יתברך. כאשר יהודי חי ביראה ומפחד מלעבור על רצון ה' — הפחד הזה משתקף אף אצל הגוי הירא מלפגוע בו.

בפרט הדבר אמור כאשר יש ליהודי יראה אפילו בענייני רשות. כאשר היהודי מחמיר גם במקום שאפשר להקל, מפני שהוא חש את הפגם וירא ממנו — הפחד הזה מקרין. לא מפני שהוא מופגן, אלא מפני שהוא אמיתי. זהו סוד מדת הגבורה, שפנימיותה יראה — הירא בפנימיות, מתקבל כלפי חוץ כגיבור מטיל אימה.

אך יש קומה שלישית, עמוקה מכולן. כאן אין מדובר בפחד שהלב של היהודי חש — אלא במי שהוא מקור הפחד. כפי ש"פחד יצחק" הוא כינוי להקב"ה עצמו, כך גם "פחד היהודים". אין זו רק תכונה פסיכולוגית, אלא השראה אלוקית. כאשר היהודי נעשה כלי — הקב"ה שורה עליו. ומה ששורה עליו עובר גם לגוי.

כיצד הדבר נחווה? דרך תנועה אחת יסודית: "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו".

האדם מתכנן, מחשב, חותם על גזרות. "רבות מחשבות בלב איש". ופתאום — בא "פריץ זקן", חותם אחד חסר, והכל מתבטל. זה איננו רק נס חיצוני. זו חוויה מטלטלת: אני חושב שאני מנהל את המציאות — והקב"ה יושב בשמים וצוחק...

הפחד שנוצר מחוויה כזו הוא לא פחד ממה שיעשה היהודי, ואפילו לא פחד המוקרן מן היהודי החוצה. זהו פחד מה' עצמו, פחד מן המפגש עם מציאות שבה אני איני בעל הבית. כאשר הגוי חווה זאת — הוא מתייהד — לא בהכרח פורמלית, אלא תודעתית. הוא מכיר בכך שישנו כוח עליון, שהעולם אינו הפקה.

ואצל היהודי עצמו? גם עליו לחיות עם הידיעה הזו: כפי שאומר הפתגם העממי "א מענטש טראכט, און גאט לאכט" (האדם מתכנן, וה' צוחק). אלא שאצלו הצחוק אינו רק פחד. "אז תראי ונהרת, ופחד ורחב לבבך". יחד עם הפחד הראשוני מגיעים ההרחבה והצחוק. הקב"ה צוחק, והוא לומד לצחוק עמו. להבין שכל תכניותיו הן כלי בידי הנהגה עליונה, ולהתמסר אליה בשמחה.

ורמז משעשע לסיום — האות המשותפת לשני השרשים פחד־צחק היא ח — איך אומרים? "חה חה..." — ושאר האותיות — **פד צק** עולות יחד **מרדכי**, בסוד "נפל פחד מרדכי עליהם" (כשנפילת פחד היהודים היינו סוד נפילת הגורל, ופחד מרדכי שמוזכר אחר כך הוא סוד "נפל תפול לפניו").

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מה יותר בפורים – אכילה או שתיה?

על "והשתיה כדת" אומרים חז"ל "'כדת' של תורה, אכילה מרובה משתיה", והרב הסביר (גליון תצוה תשפ"א) שאכילה (לחם) בחסד ושתיה (יין) בגבורה, וב"אכילה מרובה משתיה" הכוונה היא להגביר את החסדים (ולכן "אין אנס"). ראיתי שהאריז"ל כותב בפע"ח שבפורים צריך שתיה מרובה מאכילה, כדי לבנות את המלכות שבניינה מהגבורות, ואחשורוש עשה אכילה מרובה משתיה כדי להרוס את המלכות (הגהת הרנ"ש שם).

אז האם טוב שתהיה יותר אכילה משתיה או דווקא יותר שתיה מאכילה?

מענה:

הכלל הוא אכילה מרובה משתיה, "והשתיה כדת אין אנס", כדי "לאכללא [לשון אכילה] שמאלא [שתיה] בימינא [אכילה]". אך בפורים "ונהפוך הוא", איפכא מסתברא, צריך להיות "עד דלא ידע", שתיה מרובה, היות ש"בנין מלכות מן הגבורות" דוקא, וביום זה המלכות עולה לשרשה ברדל"א, רישא דלא ידע ולא אתידע.

זהו גם הענין שלעתיד לבוא יתקיים "הכהנים הלוים", עלית הלוים־שמאל, על הכהנים־ימין (כהנים אסורים ביין, מה שאין כן "אין שמחה — שמחת לוים, 'לארמא קלא בשיר' — אלא ביין" דוקא), וכמבואר בתניא פ"נ במעלת הזהב על הכסף — "אהבה כרשפי אש מבחי' גבורות עליונות דבינה... תתלהט ותתלהב הנפש ליקר תפאר' גדולתו ולאסתכל' ביקרא דמלכא כרשפי אש שלהבת עזה העולה למעל' וליפרד מהפתילה והעצים שנאחזת בהן והיינו על ידי תגבורת יסוד האש אלהי שבנפש האלהית ומזה באה לידי צמאון וכמ"ש צמאה לך נפשי ואח"כ לבחי' חולת אהבה ואח"כ באה לידי כלות הנפש ממש כמ"ש גם כלתה נפשי. והנה מכאן יצא שורש הלוים למטה [ולעתיד שהעולם יתעלה יהיו הם הכהנים וכמ"ש האר"י ז"ל ע"פ והכהנים הלוים שהלוים של עכשיו יהיו כהנים לעתיד] ועבודת הלוים היתה להרים קול רינה ותודה בשירה וזמרה בניגון ונעימה בבחי' רצוא ושוב שהיא בחי' אהבה עזה זו כשלהבת היוצא מן הבזק כדאיתא בגמ' [פ"ב דחגיגה] ואי אפשר לבאר ענין זה היטב במכתב רק כל איש נלבב ונבון המשכיל על דבר ומעמיק לקשר דעתו ותבונתו בה' ימצא טוב ואור הגנוז בנפשו המשכלת כל חד לפום שיעורא דיליה".

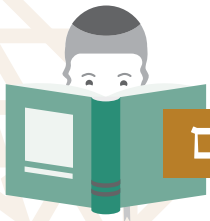
סעודת אחשורוש, "והשתיה כדת", אכן היתה על מנת להרוס את המלכות דקדושה כו' כמו שהבאת מהאר"י, ואנו עושים להפך בסעודת פורים "עד דלא ידע בין כו'" — היינו שצריך להעלות את המן עד לשער הנון, לתלות אותו על עץ גבוה חמשים אמה, וד"ל.

עגלה תוצרת גרמניה

ברוך ה' במזל טוב נולד לנו ילד וקנינו עגלה יד שניה בשבילו. אחרי זמן מה גילינו שהעגלה היא מתוצרת גרמנית, דבר שאנו מקפידים להמנע ממנו. בדיעבד, מה נכון לעשות כעת?

מענה:

מזל טוב ללידת הבן, שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן! אם אי אפשר להחליף את העגלה בחנות, אז נכון לתרום אותה למי שאין לו אמצעים לקנות עגלה לתינוק שלו (וקודם למחוק את שם היצרן כו' — "תמחה את זכר עמלק") ובע"ה קונים עגלה חדשה.

לְמָה אַתָּה מִתְחַפֵּשׂ?

שָׁלוֹם יְלָדִים!

לְמָה אַתֶּם מִתְחַפְּשִׂים? טוֹב, כָּרֶגַע זֶה בֶּטַח עֲדַיִן סוֹד כָּמוּס. הֲרֵי כָּל הַ'קֶטַע' הוּא הַהַפְתָּעָה, לַעֲלוֹת עַל רַעְיוֹן שֶׁאַף אֶחָד עוֹד לֹא חָשַׁב עָלָיו עַד הַיּוֹם וּלְהַפְתִּיעַ אִתּוֹ, אָז אֲנִי לֹא בֶּאֱמֶת מְצַפֶּה שֶׁתְּגַלּוּ לִי אֶת הַתְּשׁוּבָה... אֲבָל נִדְמֶה לִי שֶׁחוּץ מֵעִנְיָן הַהַפְתָּעָה יֵשׁ בַּהִתְחַפְּשׁוּת עוֹד מַשֶּׁהוּ מְשַׁעֲשֵׁעַ שֶׁעָלָיו אֲנִי רוֹצֶה לְדַבֵּר אִתְּכֶם הַיּוֹם.

חָשׁוּב לָדַעַת: יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁמִּנְהָג הַתַּחְפּוֹשׁוֹת בְּפוּרִים הוּא רַק עִנְיָן שֶׁל יְלָדִים וְלָכֵן לֹא צָרִיךְ לְהִתְיַחֵס אֵלָיו כָּל כָּךְ בִּרְצִינוּת. אֲבָל הָאֱמֶת אֵינָהּ כָּךְ. זֶהוּ מִנְהָג יִשְׂרְאֵל מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, וּלְמִנְהָגִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל יֶשְׁנָהּ חֲשִׁיבוּת עֲצוּמָה — הֵם צוֹפְנִים בְּתוֹכָם סוֹדוֹת עֲמֻקִּים! כָּל כָּךְ עֲמֻקִּים שֶׁלֹּא נִתַּן הָיָה לִכְתֹּב אוֹתָם בַּתּוֹרָה בְּפֵרוּשׁ! כַּנִּרְאֶה שֶׁה' יִתְבָּרַךְ רָצָה שֶׁנַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם בְּכֹחוֹת עַצְמֵנוּ, מִתּוֹךְ הָאֱמוּנָה הַחֲזָקָה שֶׁלָּנוּ בּוֹ.

מַהוּ פֶּשֶׁר הַמִּנְהָג?

לְחַפֵּשׂ אֶת עַצְמִי

"רָזִי, אֲנִי צְרִיכָה אֶת עֶזְרָתְךָ", קוֹרֵאת לִי אִמָּא, "בּוֹא רֶגַע לַמִּקְלַחַת". עָזַבְתִּי אֶת עִנְיָנִי וְהִגַּעְתִּי לַמָּקוֹם. "אֲנִי צְרִיכָה רֶגַע לְסַיֵּם מַשֶּׁהוּ בַּמִּטְבָּח, שֶׁלֹּא תִּשָּׁרֵף לָנוּ אֲרוּחַת הָעֶרֶב, תּוּכַל בְּבַקָּשָׁה לְסַיֵּם לְקַלֵּחַ אֶת מוֹטִי?". לְקַלֵּחַ אֶת מוֹטִי זוֹ מְשִׁימָה חֲבִיבָה, עָלַי לְפָחוֹת, עָלָיו פָּחוֹת... כְּדֵי לְקַלֵּחַ אֶת מוֹטִי צָרִיךְ תָּמִיד לְהַמְצִיא שִׁיטַת הַסָּחָה שֶׁתְּעַנְיֵן אוֹתוֹ, אַחֶרֶת צָפוּי לְךָ מַאֲבָק מְמֻשָּׁךְ עִם יֶלֶד שֶׁמַּמָּשׁ־מַמָּשׁ לֹא אוֹהֵב אֶת הָאֵרוּעַ הָרָטֹב הַזֶּה... אָז לְצִדְדֵךְ הָעִנְיָן הִמְצֵאתִי סִפּוּר עַל יֶלֶד שֶׁהָלַךְ לִישׁוֹן וְחָלַם חֲלוֹם מוּזָר, וּבְתוֹךְ הַחֲלוֹם הוּא לֹא בָּטוּחַ אִם זֶהוּ חֲלוֹם אוֹ מְצִיאוּת בֶּאֱמֶת, וְכָל זֶה תּוֹךְ כְּדֵי הַשְׁמָעַת קוֹלוֹת חִקּוּי מַצְחִיקִים וּתְנוּעוֹת מְשֻׁנּוֹת. הַמְּשִׁימָה הָכְתְּרָה בְּהַצְלָחָה, כָּךְ בְּשֶׁסִּוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הִתְקַבְּלָה הַתּוֹצָאָה הָרְצוּיָה — אֲנִי קִלַּחְתִּי אֶת מוֹטִי וּמוֹטִי יָצָא מְקֻלָּח, וְלַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה...

תַּרְשׁוּ לִי לְהִתְחַפֵּשׂ (!) לְכַמָּה דַּקּוֹת

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

לְמוֹרֶה לְעִבְרִית: אֵיךְ הָיְתָה חֲלֻקַּת הַתַּפְקִידִים בֵּינֵינוּ? אֲנִי הָייתִי בְּתַפְקִיד 'פָּעִיל', זָרִיז וְנִמְרָץ — כִּוַּנְתִּי אֶת הַמַּיִם הַחַמִּים, מָרַחְתִּי אֶת הַסַּבּוֹן, חָפַפְתִּי וְהוֹרַדְתִּי אוֹתוֹ, וְכָל זֶה תּוֹךְ כְּדֵי סִפּוּר, הַשְׁמָעַת קוֹלוֹת וַהֲפָקַת הַצָּגָה מְרַתֶּקֶת. אֲבָל מָה הָיָה חֶלְקוֹ מוֹטִי בַּסִּפּוּר? הוּא הָיָה בְּתַפְקִיד הַ'סָּבִיל', כָּךְ נִקְרָא חֵלֶק זֶה בְּדִקְדּוּק לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. פָּעִיל הוּא מִי שֶׁיּוֹזֵם וּפוֹעֵל וְסָבִיל הוּא מִי שֶׁעֲבוּרוֹ עוֹשִׂים אֶת כָּל אוֹתָן הַפְּעֻלּוֹת.

אֲבָל תַּגִּידוּ, מָה קוֹרֶה כַּאֲשֶׁר אֲנִי מִתְקַלֵּחַ בְּעַצְמִי? הַאִם אֲנִי 'פָּעִיל' אוֹ 'סָבִיל'? מִצַּד אֶחָד אֲנִי סוּפֶּר־פָּעִיל. אֲנִי לֹא יוֹצֵא מְקֻלָּח סְתָם כָּךְ מֵהַמִּקְלַחַת, מִישֶׁהוּ הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, וְהַמִּישֶׁהוּ הַזֶּה הוּא אֲנִי. אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי, כְּמוֹ מוֹטִי, גַּם אֲנִי יוֹצֵא בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר מֵהַמִּקְלַחַת מְקֻלָּח. אֲנִי לֹא רַק פָּעִיל, אֲנִי גַּם קְצָת סָבִיל.

לְפָעָלָה מִסּוּג כָּזֶה, בָּהּ אֲנִי גַּם פָּעִיל וְגַם סָבִיל, קוֹרְאִים פְּעֻלָּה 'חוֹזֶרֶת' — אֲנִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וְהַתּוֹצָאָה חוֹזֶרֶת אֵלַי. אֲנִי מְקַלֵּחַ אֶת עַצְמִי, יוֹצֵא מְקֻלָּח וְלִשְׁנֵיהֶם יַחַד אֲנִי קוֹרֵא לְהִתְקַלֵּחַ. אֲנִי מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמִי, יוֹצֵא מֻלְבָּשׁ וְלִשְׁנֵיהֶם יַחַד אֲנִי קוֹרֵא לְהִתְלַבֵּשׁ. שִׂימוּ לֵב לַמִּשְׁתָּף: 'לְהִתְקַלֵּחַ' וְגַם 'לְהִתְלַבֵּשׁ' מַתְחִילוֹת עִם 'לְהִתְ...'.

לְפִי כָּל זֶה, מָה יִהְיֶה פֵּרוּשׁ הַמִּלָּה 'לְהִתְחַפֵּשׂ'? גַּם הִיא מִסּוּג הַפְּעֻלּוֹת הַחוֹזְרוֹת. אֲנִי גַּם מְחַפֵּשׂ מַשֶּׁהוּ וְגַם זֶה שֶׁמְּחַפְּשִׂים אוֹתָרָיו... אָז מָה אֲנִי בְּעֶצֶם מְחַפֵּשׂ בַּתַּחְפֹּשֶׂת שֶׁלִּי? כַּנִּרְאֶה שֶׁאֲנִי מְחַפֵּשׂ אֶת עַצְמִי!

אִי אֶתֶּם פֶּאֶת?

לְרַבִּי הַצָּמַח צֶדֶק הָיָה חָסִיד שֶׁלְּפַרְנָסָתוֹ עָסַק בִּסְחוֹרָה וּבְהַצְלָחָה רַבָּה. בְּעִסּוּקוֹ הָיָה נוֹדֵד בְּדָרָכִים רְחוֹקוֹת, מַגִּיעַ לְעָרִים שׁוֹנוֹת בְּרַחֲבֵי אֵירוֹפָּה וְקוֹשֵׁר קְשָׁרִים עִם סוֹחֲרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים. בַּתְּחִלָּה שָׁמַר אוֹתוֹ חָסִיד עַל מַרְאֵהוּ וּלְבוּשָׁיו הַחֲסִידִיִּים וְכָךְ הִגִּיעַ גַּם לַפְּגִישׁוֹת הַחֲשׁוּבוֹת, אַךְ עִם הַזְּמַן הֵחֵל לְהַרְגִּישׁ אִי־נְעִימוּת מִמַּרְאֵהוּ וְעִם הַזְּמַן הִתְחִיל אַט־אַט לְשַׁנּוֹת אֶת לְבוּשָׁיו. וְכָךְ מִלְּבוּשׁ חֲסִידִי מְקוֹרִי עָבַר הַיְהוּדִי לִלְבוּשׁ מוֹדֶרְנִי, מַתְאִים לְסוֹחֵר בְּמַעֲמָדוֹ. לַמְרוֹת הַכֹּל, בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה מַגִּיעַ לְלִיוּבָּאוִיטְשׁ אֶל הָרַבִּי הָיָה מַנִּיחַ בַּצַּד אֶת לְבוּשֵׁי הַסּוֹחֵר וּמַחְלִיפָם בַּלְּבוּשׁ הַחֲסִידִי, כָּךְ שֶׁבֶּחָצֵר הָיָה נִרְאֶה כְּחָסִיד בֵּין חֲסִידִים.

חִלּוּף הַדְּמוּיוֹת הַזֶּה הֵציק לוֹ. 'מַדּוּעַ עָלַי לְהַצִּיג הַצָּגוֹת', שָׁאַל לֹא־פַּעַם אֶת עַצְמוֹ, עַד שֶׁהֶחְלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה. בַּפַּעַם הַבָּאָה הוּא הִגִּיעַ לְלִיוּבָּאוִיטְשׁ כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בִּבְגְדֵי הַסּוֹחֵר הַמְּהֻדָּרִים שֶׁלּוֹ, וּבְמַרְאֶה זֶה נִכְנַס לָרַבִּי לִיחִידוּת. "רַבִּי", הִסְבִּיר הֶחָסִיד אֶת עַצְמוֹ, "אֲנִי מַרְגִּישׁ אֶת עַצְמִי צָבוּעַ. לְפָרִיז וּלְבֶרְלִין אֲנִי מַגִּיעַ בִּלְבוּשׁ שֶׁל סוֹחֵר וְאִלּוּ לְלִיוּבָּאוִיטְשׁ אֲנִי מַגִּיעַ בִּלְבוּשׁ חֲסִידִי. לָכֵן הֶחְלַטְתִּי לִהְיוֹת אֲמִתִּי וְגַם לְכָאן

בָּאתִי בִּלְבוּשִׁי הָרָגִיל". עָנָה לוֹ הָרַבִּי הַצָּמַח־צֶדֶק: "רַבּ יְהוּדִי, אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ בֵּיצַד אַתָּה נִרְאֶה בַּמַּסָּעוֹת שֶׁלְּךָ? מַכִּיר אֲנִי אוֹתְךָ לִפְנַי וְלִפְנִים, אֶלָּא שֶׁעַד עַכְשָׁו חָשַׁבְתִּי שֶׁ"אַתָּה" הָאֲמִתִּי הוּא חָסִיד לִיוּבָּאוִיטְשׁ, וְלָכֵן לְכָאן אַתָּה מַגִּיעַ בַּלְּבוּשׁ הַחָסִידִי, וְאִלּוּ בְּבֶרְלִין וּבְפָרִיז אַתָּה רַק 'מִתְחַזֶּה' וְלוֹבֵשׁ בִּגְדֵי סוֹחֵר...".

לְהִתְחַפֵּשׂ, לְחַפֵּשׂ וְלִמְצֹא!

מָה דָּרַשׁ הָרַבִּי מֵאוֹתוֹ חָסִיד? שֶׁיִּתְחִיל לְהִתְחַפֵּשׂ בֶּאֱמֶת. הֶחָסִיד חוֹשֵׁב שֶׁהַתַּחְפֹּשֶׂת הִיא שֶׁל חָסִיד, אֲבָל הָאֱמֶת הִיא שֶׁהַתַּחְפֹּשֶׂת הִיא שֶׁל סוֹחֵר.

קֹדֶם יָצָא לָנוּ שֶׁלְּהִתְחַפֵּשׂ פֵּרוּשׁוֹ לְחַפֵּשׂ אֶת עַצְמִי. וּמִיהוּ אוֹתוֹ 'אֲנִי' עַצְמִי? כַּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹטֶה עַל פָּנַי מַסֵּכָה אֲנִי בְּעֶצֶם בּוֹדֵק וּמְנַסֶּה אֶת עַצְמִי — הַאִם מַתְאִימָה לִי הַדְּמוּת הַזּוֹ? הַאִם גַּם אֲנִי יָכוֹל לִהְיוֹת כְּמוֹתָהּ? הָאֱמֶת שֶׁבְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵאִתָּנוּ מִתְחַבֵּא אֵיזֶה 'אֲנִי' נִסְתָּר. לְכָל אֶחָד יֶשְׁנָהּ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית וְלָכֵן כָּל אֶחָד בְּתוֹךְ־תּוֹכוֹ הוּא צַדִּיק גָּמוּר שֶׁרוֹצֶה אַךְ וְרַק אֶת ה'. כַּאֲשֶׁר מוֹצְאִים אֶת הַדְּמוּת הַנִּסְתֶּרֶת הַזּוֹ — יוֹצֵאת לָנוּ הַתַּחְפֹּשֶׂת הַמֻּשְׁלֶמֶת! לְדֻגְמָה: כַּאֲשֶׁר אֲנִי מִתְחַפֵּשׂ לְצַדִּיק אֲמִתִּי, כְּמוֹ מָרְדְּכַי הַיְהוּדִי, אֲנִי רוֹצֶה לְהַרְגִּישׁ אֵיךְ גַּם בְּתוֹכִי מִסְתַּתֵּר צַדִּיק הַבָּטוּחַ בַּה', כְּזֶה שֶׁלֹּא כּוֹרֵעַ וְלֹא מִשְׁתַּחֲוֶה לְשׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם מִלְּבַד ה' יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁמּוּכָן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר עַם יִשְׂרָאֵל!

שֶׁנִּזְכֶּה לְחַפֵּשׂ וּלְהִתְחַפֵּשׂ בֶּאֱמֶת!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"י

"והיה טרם יקראו ואני אענה"

אין "והיה" אלא לשון שמחה.

לפני שקוראים אל ה' להושיע יש להתחזק במדת השמחה.

"והיית אך שמח" – דוקא בזמן של "אך", לשון מיעוט – מיעוט בגשמיות וברוחניות – רק לשמוח יש.

ואיך מתחזקים בשמחה – על ידי ענוה. כמ"ש "ויספו ענוים בה' שמחה".

ואז ה' מיד עונה, עוד לפני הקריאה בפועל.

ועוד, צריך לקרוא אל ה' מיד, עוד טרם עשיתי תשובה, רק שאני קורא אל ה' שיתן לי כח לעשות תשובה כדבעי (לשון בקשה).

ועוד, יש לקרוא אל ה' מתוך תודעה קיומית של "טרם" (עדיין לא), של "מקיף הקרוב", סוד החיה שבנפש (טרום־מודע, ממנו יש לקרוא אל ה').

כתיב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח... ואדם אין...". תודעת ה"טרם" הופכת את האין ליש, ודוק.

ובדרך צחות: טרם לשון טראומה. כאשר קוראים אל ה' מתוך הטראומה, ה' עונה מיד.

ב"ה

מבין בשמחה

התוועדות פורים
עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

יום שני אור לי"ד אדר
בית כנסת המרכזי כפר חב"ד 21:30

עזרת נשים | שידור חי